

"MINÄ AJATTELIN MINÄ OLIN AVARUUDESSA, KUN TULIN SUOMEEN"

Maahanmuuttajien näkemyksiä osallisuudesta kotoutumisvaiheessa

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä Marjo Hynynen ja Nina Korkeala	
Työn nimi "Minä ajattelin minä olin avaruudessa, kun tulin Suomeen" - Maahanmuuttajien näkemyksiä osallisuudesta kotoutumisvaiheessa	
Päiväys	29.3.2025
	50/2
Yhteistyötaho Edukai Oy	
<p>Maahanmuutto on moninainen ja ajankohtainen ilmiö, joka vaikuttaa yhteiskuntaan ja sen rakenteisiin. Suomeen muutetaan eri syistä. Maahanmuuttajan sopeutumista uuteen yhteiskuntaan kutsutaan kotoutumiseksi. Osallisuus on keskeinen tekijä kotoutumisessa. Osallisuus tarkoittaa yksilön kokemusta yhteisöön kuulumisesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää maahanmuuttajan näkemyksiä osallisuudesta kotoutumisvaiheessa. Tavoitteena oli tutkimustulosten perusteella kehittää kotoutumispalveluita osallisuutta edistäväksi. Tutkimuskysymykset olivat: "Millaiset tekijät edistävät maahanmuuttajan osallisuutta kotoutumisvaiheessa?" ja "Millaiset tekijät estävät maahanmuuttajan osallisuutta kotoutumisvaiheessa?".</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimusaineisto kerättiin fokusryhmähaastattelulla, jossa haastateltiin eri syistä Suomeen muuttaneita maahanmuuttajia. Haastattelu toteutettiin selkeällä suomen kielellä. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.</p> <p>Opinnäytetyössä saadut tulokset osoittivat, että maahanmuuttajien osallisuutta edistävät tekijät liittyivät henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, suomen kielen opiskeluun, yhteisön tukeen ja suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutumiseen. Osallisuutta estäviä tekijöitä olivat puutteellinen suomen kielen taito, motivaation puute, kulttuurierot ja haasteet suomen kielen opiskelussa. Tuloksissa korostui suomen kielen taidon merkitys kotoutumiseen ja osallisuuteen. Johtopäätöksenä todettiin, että suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutuminen ja hyvän elämänlaadun saavuttaminen ovat monien tekijöiden summa.</p> <p>Jatkotutkimustarpeista todettiin, että tutkimalla eri tekijöiden vaikutusta maahanmuuttajien kotoutumiseen saadaan arvokasta tietoa palveluiden kehittämiseksi toimivimmiksi ja maahanmuuttajaa yksilöllisemmin huomioiviksi. Opinnäytetyö tuotti arvokasta tietoa maahanmuuttajien näkemyksistä kotoutumisesta, jota voidaan hyödyntää maahanmuuttajille suunnattujen palveluiden kehittämisessä.</p>	
Avainsanat maahanmuutto, maahanmuuttaja, kotoutuminen, osallisuus	

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Master's Degree Programme in Rehabilitation	
Author Marjo Hynynen and Nina Korkeala	
Title of Thesis "I thought I was in space when I came to Finland" - Immigrants' views on inclusion during the integration phase	
Date 29.3.2025	Pages/Appendices 50/2
Client Organisation /Partners Edukai Oy	
<p>Immigration is a diverse and topical phenomenon that affects society and its structures. People move to Finland for various reasons. The adaptation of immigrants to a new society is called integration. Inclusion is a key factor in integration. Inclusion means an individual's sense of belonging to a community and having the opportunity to influence their own life and the surrounding society.</p> <p>The purpose of this thesis was to investigate immigrants' views of inclusion during the integration phase. The client aims to develop integration services to promote inclusion based on the research results. The research questions were: "What factors promote immigrants' inclusion during the integration phase?" and "What factors hinder immigrants' inclusion during the integration phase?".</p> <p>The thesis was conducted as a qualitative study. The research material was collected through focus group interview with immigrants who had moved to Finland for different reasons. The interview was conducted in clear Finnish. The research material was analyzed using inductive content analysis.</p> <p>The results on the thesis showed that the factors promoting immigrants' inclusion were related to personal characteristics, Finnish language learning, community support, and adaptation to Finnish society. Factors hindering inclusion were insufficient Finnish language skills, lack of motivation, cultural differences, and challenges in learning Finnish. In conclusion, adapting to Finnish society and achieving a good quality of life is the result of many factors.</p> <p>Regarding needs for further research, it was found that by studying the impact various factors have on the integration of immigrants, valuable information can be obtained for developing services that are more functional and take immigrants into account more individually. The results highlighted the importance of Finnish language skills in integration, and this can be used to develop services aimed at immigrants.</p>	
Keywords immigration, immigrant, integration, inclusion	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	6
2	MAAHANMUUTTO JA KOTOAUTUMINEN	8
2.1	Maahanmuutto Suomessa	8
2.2	Kotoutuminen ja kotoutumista määrittelevät lait	8
3	MAAHANMUUTTAJAN OSALLISUUS	10
3.1	Osallisuus käsitteenä	10
3.2	Osallisuutta edistäviä ja estäviä tekijöitä	10
3.3	Osallisuus maahanmuuttajan elämässä	11
4	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	13
4.1	Opinnäytetyön tilaaja.....	13
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	14
5.1	Laadullinen tutkimus.....	14
5.2	Kohderyhmä ja aineiston keruu.....	14
5.3	Aineiston analyysi.....	16
5.4	Opinnäytetyöprosessi.....	18
6	TUTKIMUSTULOKSET	19
6.1	Maahanmuuttajan osallisuutta edistävät tekijät kotoutumisvaiheessa.....	19
6.1.1	Suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutuminen ja hyvä elämänlaatu	19
6.1.2	Yhteisön tuki ja kannustus sekä aktiivisuus yhteisössä.....	21
6.1.3	Henkilökohtaiset ominaisuudet, taidot ja motivaatio	23
6.1.4	Kielen opiskelu ja kielitaidon kehittyminen.....	25
6.2	Maahanmuuttajan osallisuutta estävät tekijät kotoutumisvaiheessa	27
6.2.1	Yhteiskunnalliset ja kulttuuriset tekijät	27
6.2.2	Kielelliset ja vuorovaikutukselliset haasteet.....	29
6.2.3	Henkilökohtaiset tekijät	30
6.2.4	Haasteet suomen kielen opiskelussa	31
7	POHDINTA.....	34
7.1	Johtopäätökset	34
7.2	Tulosten tarkastelu	35
7.3	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	39
7.4	Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimustarpeet	42
7.5	Opinnäytetyön merkitys ammatillisessa kehittämisessä	43

LÄHTEET	44
LIITE 1: TIEDOTE TUTKIMUKSESTA	51
LIITE 2: SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA	52

1 JOHDANTO

Globaali muuttoliike vaikuttaa myös Suomeen ja ulkomaalaistaustaisen väestön määrä onkin ollut maassamme viime vuosina kasvussa. Maahanmuuttajat ja muuttoliike ovat jo pysyvä osa yhteiskuntaa ja mahdollistavat koko väestön ja työikäisten määrän kasvun. Suomeen muutetaan eri puolilta maailmaa ja maahanmuuton syyt vaihtelevat. Viime vuosina Suomeen on muutettu erityisesti perhesyistä, työn ja opiskelun takia sekä kansainvälisen suojelun perusteella. Maahanmuuttajat muodostavatkin keskenään hyvin heterogeenisen ryhmän, joiden tilanteet hyvinvoinnin ja osallisuuden toteutumisessa vaihtelevat. (Nykänen, Garcia-Velazquez, Yuksel, Kuusio & Rask 2022, 116–117; Työ- ja elinkeinoministeriö 2021a, 13–16.)

Suomi muuttuu, koska Suomeen muutetaan. Nykyisin maahanmuutto on suurempaa kuin maasta muuttaminen. Erityisesti työikäiset ovat kasvavana joukkona. Työikäiset maahanmuuttajat voivat vastata muun muassa väestörakenteen muutoksesta johtuvaan työvoiman tarpeeseen. Tulevaisuutta emme voi ennustaa mutta voimme ennakoida asioita, ymmärtää niitä ja tehdä oikeita ratkaisuja. Jokainen meistä vaikuttaa siihen millainen tulevaisuuden Suomi on asua ja elää. (International Labour Organization 2024, 4; Saukkonen 2020, 242–243; Työ- ja elinkeinoministeriö 2021a, 14–16.)

Keskustelu maahanmuutosta ja monikulttuurisuudesta on käynyt vilkkaana sekä poliittisten toimijoiden keskuudessa että kansalaisten parissa. Lisääntynyt maahanmuutto ja yhteiskunnan kulttuurinen monimuotoistuminen on nähty sekä uhkana että mahdollisuutena yhteiskunnan kehittymiselle. Erityisesti ihmisiä ovat keskusteluttaneet maahanmuuton kustannukset sekä maahan tulleiden tuottavuus sekä kotoutumisen onnistuminen. Keskusteluille ominaista on, että niissä korostuvat kansainvälistä suojelua tarvitseviin liittyvät mielikuvat ja helposti unohdetaan, että suurin osa maahanmuuttajista tulee perhesyistä tai työn takia. Muuttoliikettä tulee todennäköisesti tapahtumaan jatkossakin, joten yhteiskuntamme palvelujärjestelmän olisi kyettävä vastaamaan hyvin monimuotoisiin tarpeisiin. Suomessa tuleekin tulevaisuudessa kiinnittää yhä enemmän huomiota niihin toimenpiteisiin ja palveluihin, joilla edistetään maahanmuuttajien kotoutumista ja asettautumista uuteen maahan. (Hiitola, Anis & Turtiainen 2018, 6–10, 235; Työ- ja elinkeinoministeriö 2021a, 32, 115.)

Viime vuosina Suomen maahanmuuttopolitiikka on kiristynyt ja nykyinen eduskunta edellyttää maahanmuuttajan kotoutuvan nopeasti osaksi yhteiskuntaa ja siirtyvän yhteiskuntaa hyödyttäväksi henkilöksi. Parhaillaan valmisteilla olevilla, KOTO24 ja Te-palvelut 24, sekä jo tehdyillä mm. Hyvinvointialueet ja sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristön uudistuksilla etsitään entistä tehokkaampia ja toimivampia keinoja kotoutumisen edistämiseen sekä viranomaisvastuiden jakautumiseen. Kotoutumislain kokonaisuudistuksella (KOTO24) pyritään vahvistamaan erityisesti työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien kotoutumista, maahanmuuttajien yhteiskunnallista osallisuutta, monialaista yhteistyötä, selkiyttämään eri toimijoiden vastuita sekä tehostamaan maahanmuuttajien kielen opiskelua. (Kotoutumisen osaamiskeskus 2024; Renvik & Säävälä 2024.)

Osallisuus on yksilön kokemus kuulumisesta johonkin ja kuulluksi tulemisesta. Tämä vahvistaa merkityksellisyyden tunnetta yhteiskuntaan kuulumisesta. Fyysinen ja psyykinen hyvinvointi on edellytys maahanmuuttajan aktiiviselle elämälle ja itsestä huolehtimiselle. Tällöin maahanmuuttajan tietoisuus omista mahdollisuuksista lisääntyy ja kyky tehdä omaa kotoutumista edistäviä päätöksiä sekä osallisuus yhteiskunnassa vahvistuu. Fyysinen ja psyykinen hyvinvointi edistävät osaltaan myös maahanmuuttajan kielen oppimista, joka on yksi keskeinen tekijä maahanmuuttajan kotoutumisessa

ja osallisuudessa. Tutkimusten mukaan useat maat korostavat kielen oppimisen tärkeyttä taloudellisen ja sosiaalisen kotoutumisen edellytyksenä. (Boswell 2005, 26; Saukkonen 2020, 19; Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2023, 17,19; Työ- ja elinkeinoministeriö 2021a, 32, 47.)

Kun palvelujärjestelmää ja käytänteitä kehitetään, olisi hyvä huomioida myös palvelunkäyttäjien näkökulma ja kokemustieto palveluiden ja prosessin toimivuudesta hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistajina. (Hiitola, Anis & Turtiainen 2018, 235). Tätä selvitystyötä on jo jonkin verran tehty, mutta tietoa tarvitaan lisää.

Kotoutuminen on koko elämää sekä yhteiskuntaa koskettava prosessi, jonka tutkimuksen tulisi olla monipuolista ja monitieteistä. Toimintojen kehittämiseksi on tärkeää saada erityisesti erityyppistä laadullisiin aineistoihin perustuvaa kvalitatiivista tutkimusta tehtyä, koska se auttaa ymmärtämään ilmiötä ja sen taustoja paremmin sekä mahdollistaa kohderyhmän omien kokemusten esiin tuomisen. Myös yleinen tiedon esiin tuominen maahanmuutosta ja kotoutumisesta on tärkeää. (Saukkonen 2020, 220–221.)

Palveluiden kehittämiseksi Kainuun alueella on tärkeä saada tietoa koko kotoutumisprosessista ja maahanmuuttajien näkemyksistä kotoutumista edistävistä ja estävistä tekijöistä (Huotari 2024). Opinnäytetyöllä pyritään vastaamaan tähän tarpeeseen.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää maahanmuuttajien näkemyksiä osallisuudesta kotoutumisvaiheessa. Tavoitteena on tutkimustulosten perusteella kehittää kotoutumispalveluita osallisuutta edistäväksi.

2 MAAHANMUUTTO JA KOTOUTUMINEN

2.1 Maahanmuutto Suomessa

Suomeen tapahtuva muutto on viime vuosina lisääntynyt ja monipuolistunut ja se näkyy myös Kainuussa. Kainuu on jo monikulttuurinen maakunta, jossa puhutaan kymmeniä eri kieliä ja ihmiset ovat kotoisin eri maista eri puolilta maailmaa. Helmikuussa 2024 Kainuussa asui 70 172 henkilöä, joista vieraskielisiä oli 4,1 %. Kainuun väestö on ollut ikärakenteen takia vähenemään päin jo useita vuosia, kuolleisuus on ollut suurempaa kuin syntyvyys vuodesta 1998 alkaen. Viimeisen kolmen vuoden aikana Kainuu on saanut muuttovoittoa ja maahanmuuton ennustetaan kasvavan tulevina vuosina. Alueen nettomaahanmuutto oli vuonna 2023 944 henkilöä. Kainuun keskuksen, Kajaanin väkiluku kasvoi. Eniten Kainuussa asuu venäläisiä ja entisistä Neuvostoliiton maista tulleita ihmisiä, syyrialaisia, ukrainalaisia, irakilaisia, virolaisia, thaimaalaisia, somaleita, afgaaneja, ruotsalaisia sekä kongoalaisia demokraattisen tasavallan alueelta muuttaneita. Suurimmat vieraskielisten ryhmät muodostavat venäjää, arabiaa ja kurdia puhuvat henkilöt. (Kainuun kunnat 2022, 1–4; Kainuun Liitto 2024.)

Suurimmat syyt Kainuuseen muuttoon ovat perhesyyt, työperäinen muutto tai opiskelemaan tuleminen. Kainuuseen tapahtuu myös humanitääristä maahanmuuttoa. Kajaanissa ja Sotkamossa ovat vastaanottokeskukset turvapaikanhakijoille ja Kajaanilla ja Suomussalmella on ollut jo vuosia sopimukset vuosittaisesta kiintiöpakolaisten vastaanottamisesta. Kajaanin kaupunki on sitoutunut ottamaan vastaan vuosittain sata kiintiöpakolaista, turvapaikkaprosessin kautta oleskeluluvan saanutta tai perheenyhdistämisprosessin kautta tullutta asiakasta ja Suomussalmi on sitoutunut vastaanottamaan 25 kiintiöpakolaista. Viime vuosina alueelle on saapunut myös runsas joukko toissijaista suojelua tarvitsevia ukrainalaisia. (Kainuun kunnat 2022, 3–4.)

Maahanmuuttajien määrä Kainuussa vaihtelee suuresti kunnittain. Maahanmuutto on keskittynyt alueen kasvukeskukseen, Kajaaniin, jossa asuu yli puolet kaikista Kainuun ulkomaalaistaustaisista henkilöistä. (Kainuun kunnat 2022, 4.)

Kuntien tulee järjestää kotoutumista edistäviä ja vahvistavia toimenpiteitä ja palveluita maahanmuuttajille. Kunnilla on myös vastuu omalla alueellaan maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseen liittyvien palveluiden ja toimenpiteiden suunnittelusta, sopivuudesta, seurannasta sekä kehittämisestä. Tähän vastuuseen liittyen kunnan tai kuntien tulee laatia joko yksin tai yhdessä kotoutumisohjelman. Se on lain vaatima asiakirja, johon kootaan yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa maahanmuuttajien kotouttamiseen liittyvät tavoitteet, toimenpiteet sekä käytettävissä olevat resurssit. Kotouttamisohjelma päivitetään tietyin väliajoin. (Kainuun kunnat 2022, 2–3; Työ- ja elinkeinoministeriö 2021a, 33.)

2.2 Kotoutuminen ja kotoutumista määrittelevät lait

Työ- ja elinkeinoministeriön (2021b, 26) Kotoutumisen sanasto määrittelee maahanmuuttajan tai maahan muuttaneen henkilöksi, joka on syntynyt ulkomailla, mutta asuu Suomessa oleskeluoikeudella. Henkilö ei ole Suomen kansalainen. Laki kotoutumisen edistämisestä määrittelee maahanmuuttajan seuraavasti: ”*maahanmuuttajalla* Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnettyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti;” (Laki kotoutumisen edistämisestä 2023/684, 5 §).

Suomessa kotoutumista ohjaa laki kotoutumisen edistämisestä. Lain mukaan kotoutumisella tarkoitetaan; ” maahanmuuttajan yksilöllistä prosessia, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa ja jonka aikana maahanmuuttajan yhdenvertaisuus ja tasa-arvo yhteiskunnassa sekä osallisuus työ- ja elinkeinoelämässä, koulutuksessa, järjestötoiminnassa tai muussa yhteiskunnan toiminnassa syvenee ja monipuolistuu” (Laki kotoutumisen edistämisestä 2023/684, 5 §). Kotoutumisen sanaston (2021, 15) mukaan kotoutuminen edellyttää aina myös maahanmuuttajan omaa aktiivisuutta sekä yhteiskunnan vastaanottavuutta ja sen kehittämistä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Kotouttaminen tarkoittaa yksilön kotoutumisprosessia tukevia julkisen hallinnon ja muiden toimijoiden määrätietoisia ja johdonmukaisia monialaisia toimenpiteitä ja tukitoimia, joita lainsäädännöllä säädellään. Nämä ovat yleisesti erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja. Lain mukaan tulee laatia kotoutumisen edistämiseksi sekä kuntatason että kansallisen tason toimenpideohjelmia. Kotouttaminen nähdään myös laajempaan maahanmuuttajien osallisuutta, osallistumista ja yhdenvertaisuutta edistävänä yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla toimivana kokonaisuutena, jolloin siihen osallistuvat kaikki ihmiset, viranomaisista naapureihin. Kotoutumisen onnistuminen edellyttääkin eri väestöryhmien hyvien suhteiden ylläpitämistä ja kehittämistä. (Saukkonen 2020, 17, 60–61, 154; Työ- ja elinkeinoministeriö 2021a, 15, 36.)

Kotoutuminen nähdään kaksisuuntaisena prosessina, jonka aikana maahan pysyväisluontoisesti muuttanut ihminen omaksuu yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja, löytää oman paikkansa yhteiskunnasta ja pystyy osallistumaan sen toimintaan. Kotoutuminen nähdään laaja-alaisena ilmiönä, joka kattaa elämän kaikki osa-alueet. Kotoutuminen on hyvin yksilöllinen prosessi, jonka kesto vaihtelee suuresti. Yleisesti ottaen se on useita vuosia. Kotoutumisprosessi ei myöskään ole johdonmukaisesti etenevä vaan se sisältää monia vaiheita ylä- ja alamäkeen. Kotoutumisprosessissa on tärkeää tukea mahdollisuuksia maahan muuttaneen oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen. (Kotoutumisen osaamiskeskus 2024; Saukkonen 2020, 17–20.)

Kotoutumisprosessin odotetaan olevan nopea ja tehokas. Ajatellaan, että kaikki maahanmuuttajat tutustuvat ja omaksuvat nopeasti maahan tullessaan uuden maan vaatimat tiedot ja taidot sekä sopeutuvat vallitseviin oloihin. Todellisuudessa maahanmuuttajien tilanteet vaihtelevat suuresti riippuen maahantulon syistä ja jokaisen henkilökohtaisesta tilanteesta maahan tulon alkuvaiheessa. Hyviä tuloksia saavutetaan, mikäli kotoutumisen edistämisen toimenpiteet päästään aloittamaan heti ja maahanmuuttajien yksilöllisiä tarpeita huomioidaan. (Saukkonen 2020, 183–188.)

Suomessa kotoutuminen rakentuu vahvasti työllistymisen ja työelämän ympärille. On tärkeää, että maahanmuuttaja työllistyisi ja sitä kautta pääsisi osalliseksi yhteiskuntaa ja kykenisi huolehtimaan itsestään sekä mahdollisesta perheestään. Pitää myös huomioida, että meillä on maahanmuuttajia, joille työllistyminen ei ole itsestään selvää tai se on satunnaista. Yhteiskunnan pitäisikin kiinnittää enemmän huomiota muihinkin kotoutumista edistäviin toimiin, jotka mahdollistavat kielen oppimisen, yhteiskunnan pelisääntöihin tutustumisen ja osallisuuden kokemuksen. (Saukkonen 2020, 228–229.)

3 MAAHANMUUTTAJAN OSALLISUUS

3.1 Osallisuus käsitteenä

Osallisuus on käsitteenä moniulotteinen ja monitieteinen, ja vaikka osallisuuden käsitettä käytetään laajasti, ei sille ole muodostunut yhtenäistä määritelmää. Osallisuuteen liittyy useita lähikäsitteitä, eivätkä käsitteet ole yksiselitteisiä suomenkielisessä ja englanninkielisessä kirjallisuudessa, esimerkiksi osallistumisella (participation) ja minä-pystyvyydellä (self-efficacy) voidaan tarkoittaa osallisuutta tai osallisuuden osatekijöitä. Englannin kielessä osallisuudelle ei ole omaa termiä, vaan osallisuudesta voidaan käyttää useita eri käsitteitä, kuten inclusion, involvement ja social engagement. Osallisuus tarkoittaa osallisena olemista, ja osallisena oleminen henkilöä, joka on osallistuvana jossakin toiminnassa. (Vuorenmaa 2016, 19–20.) Osallisuuden tarkastelussa on tärkeää huomioida myös yksilön oma aktiivisuus, eli se mitä ihminen itse tekee osallisuutensa eteen. Lisäksi tulee huomioida, miten ympäristö tukee yksilön mahdollisuuksia tulla osaksi yhteisöä ja hyödyntää käytettävissä olevia resursseja. (Salminen ym. 2021, 87.)

Osallisuus on ihmisen omakohtaista kokemusta kuulluksi tulemisesta ja kuulumisesta ryhmään, yhteisöön tai yhteiskuntaan. Osallisuus on yksilön ja yhteiskunnan välistä vuorovaikutusta. (Penninx 2019, 9–10.) Osallisuuden kokemuksen syntyminen on yksilöllistä. Kokemukseen osallisuudesta vaikuttavat ihmisen elämänvaiheet ja -tilanteet. Osallisuuden kokemus on tärkeä hyvinvoinnin ulottuvuus, joka lisää hyvinvointia, uskoa tulevaisuuteen ja omiin mahdollisuuksiin. Matala osallisuuden kokemus vastaavasti liittyy muun muassa psyykkiseen kuormittumiseen ja kokemukseen huonosta työkyvystä. Osallisuus syntyy ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, ja se liittyy vahvasti hyvinvointiin. Osallisuuden vahvistamisella pyritään vähentämään muun muassa eriarvoisuutta, syrjäytymistä ja syrjintää. (Isola ym. 2017, 60–61; Leemann, Nousiainen, Keto-Tokoi & Isola 2022, 94–95; Salminen ym. 2021, 93, 95; Vuorenmaa 2016, 21.)

3.2 Osallisuutta edistäviä ja estäviä tekijöitä

Osallisuuden edistämisen periaatteita noudattamalla voidaan edistää jokaisen osallisuutta. Näihin periaatteisiin kuuluvat muun muassa yksilön mahdollisuus omaehtoiseen ja tasavertaiseen osallistumiseen ja pääseminen osaksi itselleen tärkeää yhteisöä, tukeminen yksilöllisten ratkaisujen löytämisessä, kunnioittava ja tasavertainen kohtelu, yksin jääneiden löytäminen ja saaminen mukaan toimintaan sekä toiminnan kehittäminen ja osallisuutta edistävien keinojen juurtuminen osaksi toimintaa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023, 20.) Osallisuutta edistävät ihmisen autonomian ja elämän ennakoitavuuden vahvistaminen sekä ihmisen mahdollisuus elää arvostettuna ja merkityksellisenä osana yhteiskuntaa (Isola ym. 2017, 25).

Yksilön toimintakykyä ja terveyttä heikentävät muun muassa epäterveellinen ruokavalio, liikunnan puute, huonolaatuinen uni, liiallinen alkoholin käyttö, tupakointi ja mielenterveyteen liittyvät ongelmat. Nämä tekijät ovat yhteydessä moniin kansansairauksiin. (Työterveyslaitos 2024a.) Myös isot elämänmuutokset, kuten uuteen maahan muuttaminen tai vähemmistöön kuuluminen, voi aiheuttaa stressiä, joka heikentää sosiaalista aktiivisuutta ja integroitumista yhteiskuntaan (Fox, Griffin & Pachankis 2020, 1). Työ on yksi ihmisen identiteettiä ja asemaa määrittävä tekijä. Työttömyys tuo mukanaan taloudellista niukkuutta ja pitkittyessään lisää riskiä köyhyyteen. Taloudellisten vaikutus-

ten lisäksi työttömyys vaikuttaa kielteisesti hyvinvointiin, esimerkiksi terveyteen ja sosiaalisiin suhteisiin. (Kestilä & Karvonen 2022, 33.) Maahan muuttaneessa väestössä työllisyyden on todettu lisäävän hyväksi koettua elämänlaatua verrattuna ei-työllisiin (Nykänen ym. 2022, 122).

3.3 Osallisuus maahanmuuttajan elämässä

Maahanmuuttajan elämässä hyvinvointi, kotoutuminen, osallisuus ja osallistuminen nivoutuvat toisiinsa hyvin vahvasti. Jotta maahanmuuttaja voisi hyvin, hänen pitäisi tuntea elävänsä sellaista elämää, johon on itse tyytyväinen. Mikäli osallisuuden kokemus puuttuu, niin se vaikuttaa maahanmuuttajan kokemaan hyvinvointiin heikentävästi. Kielen oppiminen uudessa kotimaassa lisää hyvinvointia, avaamalla ovia tiedon äärelle ja mahdollistamalla osallistumisen ja erilaisten kokemusten kokemisen, joissa voi käyttää hankittua kielitaitoa ja kehittää sitä. (Fox ym. 2020, 1; Tammelin-Laine 2023, 105, 113.)

Hyvinvointiin liittyvät tekijät ovat tärkeä osa maahanmuuttajan kotoutumista. Tunne osallisuudesta ehkäisee syrjäytymistä ja kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja. Tavoitteena on, että maahanmuuttajalla on uudessa kotimaassa tarvittavat tiedot ja taidot, ja kokee olevansa yhteiskunnan täysivaltainen jäsen, jolla on oikeus esimerkiksi koulutukseen, työhön, terveyteen ja sosiaalisiin suhteisiin sekä mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin ja yhteiskunnan asioihin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2024a.)

Kieli on läsnä kaikkialla. Kieli ja vuorovaikutus ovat keskeisessä roolissa ihmisen elämässä ja vahvasti kytköksissä fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Kieli on myös yhteydessä kaikkiin osallisuuden osa-alueisiin. Kielen avulla olemme vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa ja koemme yhteenkuuluvuuden kokemuksia, pystymme ilmaisemaan ajatuksiamme ja tunteitamme sekä selviytymään erilaisista tehtävistä ja hankkimaan toimeentuloa. Yhteisellä kielellä rakennamme sekä omaa että yhteisön identiteettiä ja sen avulla osallistumme myös yhteisön toimintaan. Yhteiskunnassamme on oltava tilaa erilaisille tavoille käyttää kieltä ja ilmaista itseään. Voidaan sanoa, että kieli on avain osallisuuteen. (Paananen, Lindeman, Lindholm & Luodonpää-Manni 2023, 9, 246; Sahlstein 2023, 144–145.)

Maahanmuuttajien onnistunut integraatio on tärkeä keskustelunaihe yhteiskunnissa maailmanlaajuisesti; miksi jotkut integroituvat ja toiset eivät. Aiheesta tehdään paljon tutkimuksia, mutta yhteisiä mittareita onnistuneeseen integraatioon ei ole, ja se vähentää mahdollisuuksia tutkimustulosten vertailuun. Integraatio on käsitteenä kiistelty ja monimutkainen, ja sitä on vaikea kuvata yhdellä mittarilla. (Harder ym. 2018, 1.) Kansallinen MoniSuomi 2022 -tutkimus on tuonut esiin näkökulmia maahanmuuttajien osallisuudesta, hyvinvoinnista ja terveydestä. Tutkimuksen tuloksista selvisi useita myönteisiä näkökulmia, esimerkiksi maahanmuuttajien kokemus turvallisuudesta ja kohtalaisen vahvasta osallisuudesta. Haasteina maahanmuuttajat toivat esiin muun muassa kokemukset syrjinnästä ja toimeentulon vaikeuksista. (Kuusio ym. 2023, 3–4.) Karayilan, Wallinin, Harju-Autin ja Eskolan (2017, 179–181) tutkimuksessa tutkittiin maahanmuuttajien näkemyksiä kotoutumisen onnistumisesta sekä epäonnistumisesta. Tutkimuksessa suurimmaksi kotoutumisen onnistumista tukevaksi asiaksi esiin nousi kielen oppiminen, sillä kielitaito koettiin elämässä selviytymisen perusedellytykseksi ja sen vaikutus ihmisen koko identiteettiin nähtiin suurena. Saavutetun kielitaidon avulla päästiin osaksi työmarkkinoita, saatiin solmittua sosiaalisia suhteita sekä kiinnityttiin uuteen yhteiskuntaan. International Labour Organization (2024, 16) raportin mukaan monet maahanmuuttajat

kohtaavat haasteita oman lähtömaassa hankitun osaamisensa hyödyntämisessä ja kehittämisessä uudessa kotimaassa silloin, kun eivät saavuta vaadittuja kansallisia kielitaitovaatimuksia. Tällöin maahanmuuttaja päätyy työhön, joka ei vastaa hänen osaamistaan.

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää maahanmuuttajien näkemyksiä osallisuudesta kotoutumisvaiheessa. Tavoitteena on tutkimustulosten perusteella kehittää kotoutumispalveluita osallisuutta edistäväksi.

Opinnäytetyömme vastaa seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Millaiset tekijät edistävät maahanmuuttajan osallisuutta kotoutumisvaiheessa?
- Millaiset tekijät estävät maahanmuuttajan osallisuutta kotoutumisvaiheessa?

4.1 Opinnäytetyön tilaaja

Opinnäytetyön tilaaja on Edukai Oy, joka on Kajaanin kaupungin koulutusliikelain tytäryhtiö. Edukai Oy tuottaa ei-tutkintotavoitteisia työvoimakoulutuksia, täydennyskoulutusta, työelämäkorttikoulutuksia ja erilaisia asiantuntijapalveluita. Kaikessa toiminnassa näkyy organisaation kolme arvoa, jotka ovat asiakaslähtöisyys, ratkaisukeskeisyys ja osaaminen. Toiminta-alueena on koko Suomi. (Edukai 2024.)

Edukai Oy haluaa tuottaa asiakaslähtöisiä palveluita, ja siksi on tärkeää saada eri tavoin tietoa, näkemyksiä ja palautetta suoraan asiakasryhmältä.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Laadullinen tutkimus

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään yleensä kuvaamaan jotakin ilmiötä tai ymmärtämään jotakin toimintaa syvällisemmin. Laadullisella tutkimuksella ei pyritä yleistämään asioita. Tarkoituksenmukaisinta on, että tutkimuksessa tietoa hankitaan kohderyhmältä, joka edustaa tutkimuksen kannalta oikeaa kohderyhmää, jolla on tutkittavasta asiasta mahdollisimman paljon omakohtaista kokemusta sekä tietoa. Tähän työhön laadullinen tutkimus sopii, koska kohderyhmä voi tuoda laajasti omia näkemyksiään esille. Saatua aineistoa tarkastellaan kokonaisuutena ja saatuja havaintoja pyritään pelkistämään. (Alasuutari 2011, 43, 49–51; Puusa & Juuti 2020, 84–85; Tuomi & Sarajärvi 2009, 85–87.)

Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on ihminen. Laadullisessa tutkimuksessa on oleellista tavoittaa tutkimukseen osallistuvien henkilöiden oma näkemys. On tärkeää suosia menetelmiä, joissa tutkittavien ääni ja kokemukset pääsevät hyvin esille. Haastattelu on usein ainoa uskottava keino, kun halutaan kerätä aineistoa ihmisten kokemuksista, ihmisten asioille antamista merkityksistä sekä erilaisista tulkinnoista. (Kylmä & Juvakka 2014, 16–17; Puusa 2020, 104; Puusa & Juuti 2020, 85.) Tähän laadullinen tutkimus sopii, koska se mahdollistaa monipuolisesti eri menetelmien hyödyntämisen. Haastattelu on yleisin aineistonkeruumenetelmä. (Alasuutari 2011, 83; Elo, Kajula, Tohmola & Kääriäinen 2022, 2.)

5.2 Kohderyhmä ja aineiston keruu

Tutkimukseen osallistuvilla on tärkeä olla kokemusta tutkittavasta aiheesta (Puusa & Juuti 2020b, luku 6). Tutkimuksen kohderyhmä oli eri syistä Suomeen muuttaneita maahanmuuttajia, jotka edustivat eri kansallisuuksia, ja olivat eri-ikäisiä naisia ja miehiä. Kaikki olivat täysi-ikäisiä ja heillä oli oma kohtainen kokemus kotoutumisprosessin alkuvaiheesta sekä vähintään toisen asteen koulutuksesta tai työelämästä Suomessa. Tutkimukseen osallistujilla oli eurooppalaisen viitekehyksen mukainen vähintään B1.1 -tasoinen suomen kielen taito. Opetushallituksen (2024, 5.) mukaan B1.1 -tason kielitaidolla osallistujalla on toimiva peruskielitaito, jolloin hän ymmärtää pääasiat ja keskeisiä yksityiskohtia puheesta. Hän pystyy seuraamaan yhteiseen kokemukseen perustuvaa puhetta sekä osaa kertoa ymmärrettävästi itselleen tutuista ja tärkeistä asioista. Hänellä on melko laaja suomen kielen jokapäiväinen sanasto. Haastateltavat olivat opiskelleet suomen kieltä kotoutumiskoulutuksessa noin vuoden.

Keräsimme tutkimusaineiston fokusryhmähaastattelulla. Haastattelun toteutimme selkeällä suomen kielellä joulukuussa 2024 neutraalissa, rauhallisessa ja turvallisessa ympäristössä. Haastateltavat löysimme tutkimukseen yhteistyöverkostoissamme jaettavan tiedotteen avulla. Jaoimme tiedotetta yhteistyökumppaneillemme, jotka jakoivat tiedotetta eteenpäin omille asiakkailleen. Tiedotteessa kerroimme selkeästi tutkimuksesta, ja pyysimme asiasta kiinnostuneita ottamaan yhteyttä meihin henkilökohtaisesti puhelimitse, kasvotusten tai sähköpostitse. Näin löysimme viisi kohderyhmään sopivaa osallistujaa, jotka kaikki osallistuivat haastatteluun. Tiedotimme osallistujia tutkimuksesta kirjallisesti ja suullisesti. Vilkan (2021a, luku 5) mukaan fokusryhmähaastattelu on hyvä aineistonkeruumenetelmä silloin, kun haastateltavana on ihmisiä, joilla on omakohtaista kokemusta tutkimuksen aihealueesta.

Fokusryhmähaastatteluun osallistuu yleensä 4–10 henkilöä. Tavoitteena on saada koolle ryhmä, joka pystyy tuomaan erilaisia näkökulmia tutkittavaan aiheeseen. Haastateltavien tulisi pystyä osallistumaan keskusteluun, joka voi olla myös vilkasta. (Mäntyranta & Kaila 2008.) Haastattelijat ohjaavat fokusryhmähaastattelun keskustelua ennalta laaditun haastattelurungon pohjalta, jossa kysymykset ovat teemoittain. Haastattelussa käytetään avoimia kysymyksiä. Yhden ryhmähaastattelukerran tulisi kestää enintään tunnin. Haastatteluja pidetään tarvittava määrä, sillä aineiston riittävyyttä voi olla vaikea tietää etukäteen. Usein fokusryhmähaastattelussa nousee esille uusia teemoja, jotka ovat merkittäviä tutkimuskysymysten näkökulmasta. (Mäntyranta & Kaila 2008; Vilka 2021a, luku 5.) Tämän tutkimuksen haastattelussa oli kaksi teemaa, jotka pohjautuivat tutkimuskysymyksiin. Teemojen alla oli avoimia kysymyksiä, joilla pyrimme saamaan esille haastateltavien näkemyksiä aiheesta.

Fokusryhmähaastattelu on hyvä aineistonkeruumenetelmä, koska se mahdollistaa asioiden käsittelemisen eri näkökulmista ja ryhmän keskustelun aiheesta. Ryhmässä osallistujat voivat puhua sellaisistakin asioista, jotka jäävät yleensä helposti keskustelun ulkopuolelle tai joita pidetään itsestään selvyyksinä. Tämä lisää tutkimuksen näkökulmasta aineiston kiinnostavuutta. (Alasuutari 2011, 154–156). Fokusryhmähaastattelun käyttöä tutkimusmenetelmänä puoltaa myös se, että se mahdollistaa haastattelutilanteessa asioiden tarkistamisen ja mahdollisten lisäkysymysten esittämisen. Haastattelutilanteessa haastattelijat voi tehdä huomioita myös haastateltavien non-verbaalisesta viestinnästä mm. ilmeistä, eleistä, katsekontaktista ja puheen tauotuksesta. Siten haastattelijat voi saada tutkimuksen kannalta arvokasta tietoa. (Puusa 2020, 107.)

On tärkeää tiedostaa, että haastattelu on vuorovaikutteista, jolloin se perustuu pitkälti toimijoiden väliseen kielelliseen vuorovaikutukseen sekä sosiaaliseen kanssakäymiseen ja sen osapuolet vaikuttavat aina toisiinsa sekä haastattelun lopputulokseen. Haastattelun avulla pystytään pureutumaan paremmin tutkittavan tietoisuuteen ja ajatteluun sekä saamaan esille tutkittavan kokemuksia ja odotuksia. Tallennettavan haastattelun avulla on myös mahdollista kerätä aineisto, jonka avulla voi tehdä tutkittavasta ilmiöstä uskottavia päätelmiä. (Puusa 2020, 103–104.) Toteutimme haastattelun kielitietoisella työotteella ja selkeällä suomen kielellä. Esitimme kysymykset helpolla ja selkeällä kielellä, ja tarvittaessa toistimme kysymyksen ja yksinkertaistimme kysymyslauseen rakennetta. Haastateltavat auttoivat myös toisiaan kysymysten ymmärtämisessä selittämällä asiaa englanniksi. Kielitietoisuudessa havainnoidaan ja huomioidaan kielenkäytön tilannetta, kieleen liittyviä piirteitä ja käytettävää sanastoa tietoisesti ja aktiivisesti (Työterveyslaitos 2024b). Tallensimme haastattelun. Lisäksi teimme haastattelutilanteessa huomioita ja muistiinpanoja. Haastattelun tallensimme omilla digitaalisilla äänitallentimillamme. Tallentimien käyttöön tutustuimme etukäteen ja teimme koenauhoituksia sekä testasimme nauhoituksen purkua. Tällä varmistimme tallennuksen onnistumisen. Säilytimme kerätyn aineiston tietoturvasääntöjen mukaisesti lukitussa kaapissa.

Haastattelun toteutimme haastateltavien toiveesta arki-iltana. Haastatteluun osallistui viisi henkilöä, jotka ovat asuneet Suomessa kahdesta kolmeen vuoteen. Osallistujat löysimme yhteistyöverkostojemme kautta jaetun tiedotteen (liite 1) ja niistä syntyneiden yhteydenottojen avulla. Ennen haastattelun aloitusta kerroimme osallistujille opinnäytetyöprosessista sekä opinnäytetyön tavoitteesta ja tarkoituksesta. Lisäksi kävimme yhteisesti läpi haastattelun suostumuslomakkeen (liite 2). Jokainen osallistuja allekirjoitti oman suostumuslomakkeensa.

Haastattelutilanteessa halusimme kiinnittää erityistä huomiota tunnelmaan ja ilmapiiriin. Tilaisuuden alussa joimme yhdessä kahvia ja tutustuimme sekä keskustelimme yleisistä asioista, jotta tunnelma oli rento ennen haastattelun aloittamista. Keskustelu haastattelun aikana oli aktiivista ja vuorovaikutteista. Kaikki osallistuivat ja ottivat kontaktia toisiinsa. Ilmapiiri oli rento ja osallistumisen salliva. Haastattelu eteni keskustelunomaisesti. Osallistujat nauroivat paljon läpi haastattelun. Osallistujat myös kommentoivat toistensa puheita ja myötäilivät aktiivisesti joo- ja kyllä-kommenteilla keskustelua. Esitimme tarvittaessa tarkentavia ja selventäviä kysymyksiä. Avasimme joitakin käsitteitä, mikä helpotti asian ymmärtämistä. Osallistujat kertoivat rohkeasti omia näkemyksiään. Keskustelun päätteeksi osallistujat antoivat palautetta, että haastatteluun osallistuminen oli mukava kokemus, ja oli hyvä saada kertoa omia ajatuksiaan aiheesta suomeksi. Osallistujat olivat tyytyväisiä, kun selviytyivät haastattelusta suomen kielellä, koska se oli jännittänyt heitä etukäteen. Osallistujat myös kokivat, että oli mukava tutustua haastattelun kautta uusiin ihmisiin ja kuulla heidän kokemuksiaan. Haastattelu kesti puolitoista tuntia.

5.3 Aineiston analyysi

Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimusaineiston yleinen työväline, jolla analysoidaan systemaattisesti dokumentteja. Sisällönanalyysin tarkoituksena on tuottaa ymmärrettävää tietoa tutkittavasta ilmiöstä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa saadun aineiston avulla. Tutkimuskysymysten tulee olla riittävän tarkkoja, jotta ne voivat ohjata sisällönanalyysia, ja niiden avulla voidaan etsiä vastauksia tutkimusaineistosta. Sisällönanalyysiä voidaan tehdä aineistolähtöisesti eli induktiivisesti ja teorialähtöisesti eli deduktiivisesti. Induktiivista sisällönanalyysia käytetään yleisesti vähän tutkituissa aiheissa. Induktiivisella lähestymistavalla tutkija tuottaa itse luokittelun aineistonsa perusteella. Tutkijalla ei ole käytössä valmista luokittelurunkoa, joka ohjaa analyysia. Sisällönanalyysissä on kolme päävaihetta; valmistelu, analysointi ja raportointi. Valmisteluvaiheessa valitaan analyysiyksikkö, perehdytään aineistoon ja litteroidaan aineisto. Analyysiyksikkö voi olla sana, lause tai ajatuskokonaisuus, joka voi sisältää useita merkityksiä tai näkökulmia, ja joka vastaa tutkimuskysymykseen. Usein analyysiyksiköksi valitaan ajatuskokonaisuus tai useampi lause, näin analyysistä ei muodostu liian pelkistetty. Analyysivaiheessa aineisto pelkistetään, koodataan, ryhmitellään ja luokitellaan. Sisällönanalyysin kolmannessa vaiheessa tulokset raportoidaan vastauksina tutkimuskysymyksiin. (Elo ym. 2022, 215–219, 223; Kylmä & Juvakka 2014, 110–113; Tuomi & Sarajärvi 2018, 108.)

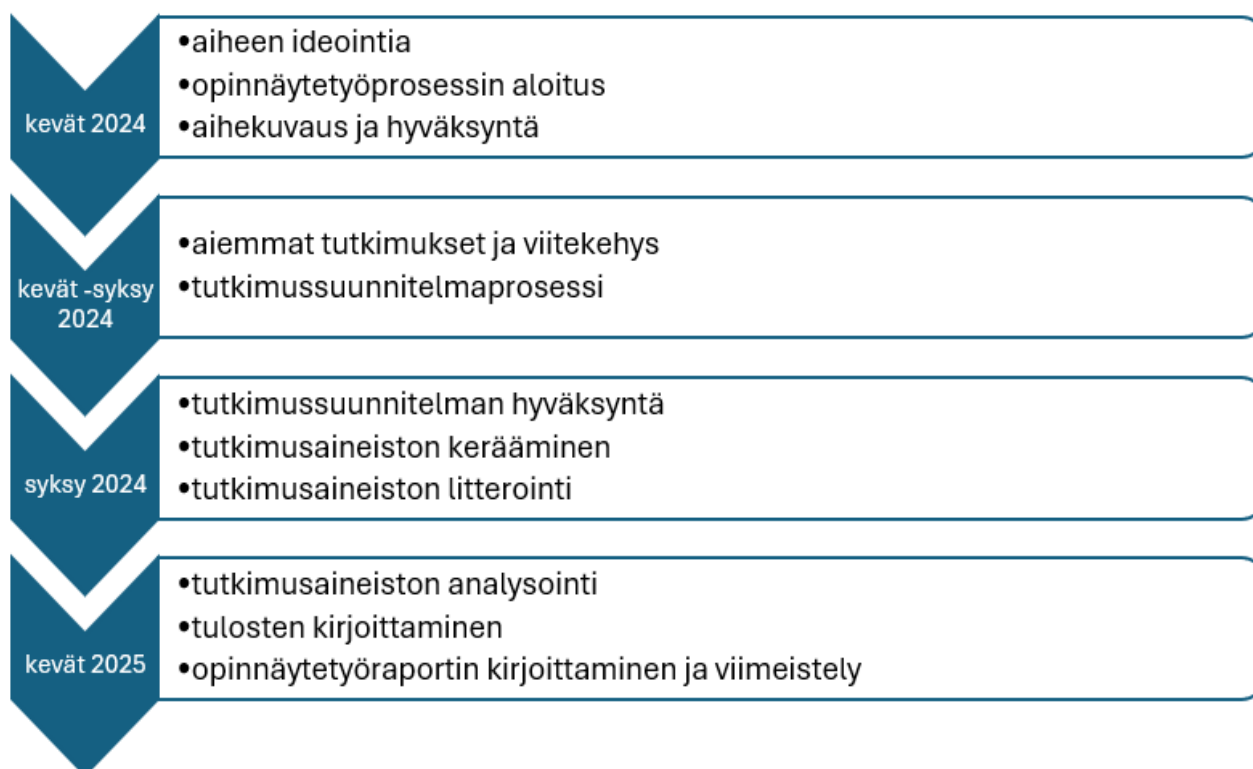
Tässä tutkimuksessa käytimme induktiivista sisällönanalyysia. Aineiston keräämisen jälkeen litteroimme aineiston huolellisesti. Litterointitekniikka valitaan siten, että haastattelu- ja havainnointiaineiston moniulotteisuus sekä monipuolisuus saadaan säilytettyä mahdollisimman hyvin (Alasuutari 2011, 85). Haastatteluaineiston litteroinnin aloitimme heti haastattelua seuraavana päivänä, jolloin haastattelu oli vielä tuoreessa muistissa. Kuuntelimme nauhoitteen ensin yhdessä. Tämän jälkeen aloitimme haastattelun litteroinnin. Aineiston puheenvuoroja ei eritelty, vaan kaikki esitetyt puheenvuorot olivat samanarvoisia. Litteroimme aineiston itse sanatarkasti kokonaan. Tämä helpotti aineiston analyysivaihetta. Kuuntelimme nauhoitteen useaan kertaan ja korjasimme tekstiä tallennetta vastaavaksi. Lopuksi tarkistimme vielä nauhoitteen ja litteroidun tekstin vastaavuuden. Litteroitua tekstiä syntyi 13 sivua, riviväli 1, fontti Arial 11.

Sisällönanalyysin valmisteluvaiheessa valitsimme tutkimuksessa käytettävän analyysiyksikön. Päädyimme lauseista muodostuvaan ajatuskokonaisuuteen. Valittu analyysiyksikkö oli tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimuskysymysten kannalta perusteltu. Analyysiin otettiin mukaan vain litteroitu teksti. Haastattelun aikana tehdyt havainnot ja muistiinpanot jätimme aineistosta pois. Perehdyimme saatuun tutkimusaineistoon huolella ja tarkistimme, että saatu aineisto antoi vastauksia tutkimuskysymyksiin. Luimme tutkimusaineiston itsenäisesti useaan kertaan. Näin muodostimme kokonais kuvan aineistosta ja sen sisällöstä. Tämä helpotti aineiston luokittelua. Lukemisen jälkeen teimme molemmat itsenäisesti tekstiin värikoodeilla merkintöjä tutkimuskysymyksiin peilaten, ja etsien tekstistä tutkimuskysymysten kannalta olennaisia ilmaisuja. Sen jälkeen vertasimme tehtyjä värikoodauksia ja keskustelimme aineiston löydöksistä. Analyysiprosessin seuraavassa vaiheessa pelkistimme aineiston. Tutkimusaineiston pelkistämässä aineistosta poistetaan tutkimuksen kannalta epäolennainen tieto (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123). Litteroidusta tekstistä poistimme epäolennaiset ilmaisut.

Pelkistettyjä ilmaisuja maahanmuuttajan osallisuutta edistävästä tekijöistä muodostui 219 kappaletta ja osallisuutta estävistä tekijöistä 110 kappaletta. Ryhmittelimme pelkistetyt ilmaisut aiheittain, joista muodostui alaluokat. Aineistosta poimitaan abstrahoidulla eli yhdistelevällä luokittelulla oleellinen tieto, josta muodostuu alaluokan nimi (Elo ym. 2022, 220; Tuomi & Sarajärvi 2018, 125–127). Alaluokat nimesimme abstrahoinnista saaduilla käsitteillä. Prosessi jatkui alaluokkia vertailemalla ja yhdistämällä samansisältöiset alaluokat yläluokaksi. Yläluokat nimesimme sisältöä kuvaavaksi, kuten alaluokatkin, ja yläluokista muodostimme pääluokat. Säilytimme analyysivaiheessa aineiston alkupe-
räisilmaisut mahdollisimman pitkään ja palasimme niihin aina analyysin edetessä. Raportointivaiheessa raportoimme tutkimustulokset analyysivaiheessa muodostettujen pääluokkien kautta.

5.4 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyöprosessi alkoi opintojen alussa, kun pohdimme mahdollisuutta tehdä yhteinen koulutus-alat ylittävä tutkimus. Molempia kiinnosti maahanmuutto aiheena. Asiaa selvitettiin ja saimme hyväksynnän yhteiselle opinnäytetyölle. Jatkoimme aiheen ideointia ja löysimme työlle tilaajan. Opinnäytetyöprosessi on kuvattu alla olevassa kuvassa.

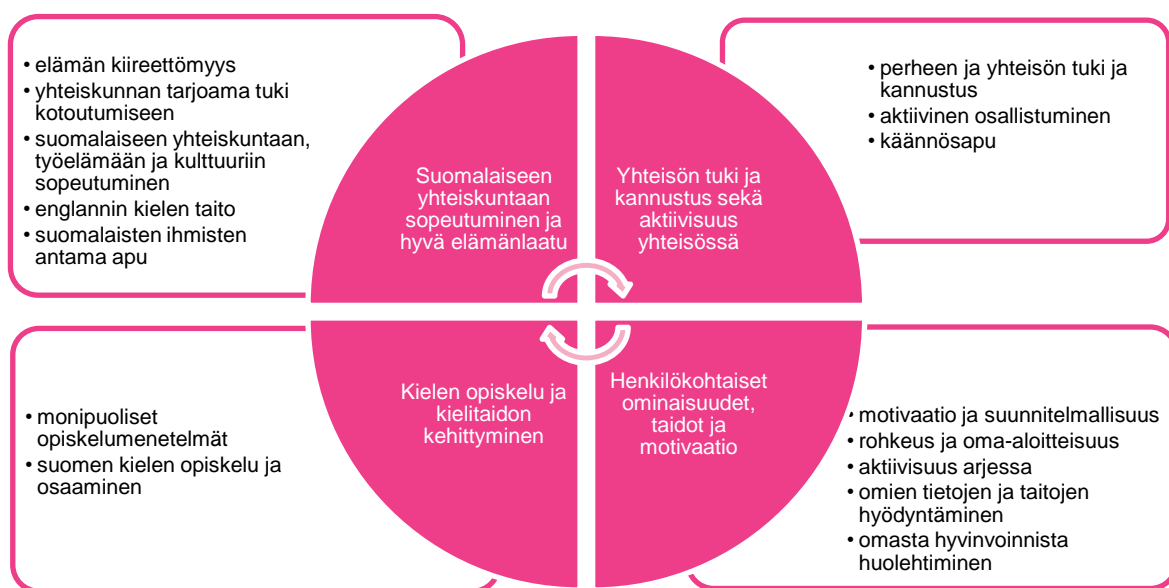
Kuva 1. Opinnäytetyöprosessi

6 TUTKIMUSTULOKSET

Sisällönanalyysi tuotti maahanmuuttajien osallisuutta edistävästä tekijöistä 4 pääluokkaa, joihin kuuluu yhteensä 15 yläluokkaa. Maahanmuuttajien osallisuutta estävistä tekijöistä nousi 4 pääluokkaa, joihin kuuluu yhteensä 13 yläluokkaa. Luokat kuvaavat maahanmuuttajien kokemuksia osallisuutta edistävästä ja estävästä tekijöistä. Tässä luvussa esitellään tutkimustulokset pääluokittain.

6.1 Maahanmuuttajan osallisuutta edistävät tekijät kotoutumisvaiheessa

Maahanmuuttajan osallisuutta kotoutumisvaiheessa edistävät suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutuminen ja hyvä elämänlaatu, yhteisön tuki ja kannustus sekä aktiivisuus yhteisössä, henkilökohtaiset ominaisuudet, taidot ja motivaatio sekä kielen opiskelu ja kielitaidon kehittyminen.

Kuva 2. Pääluokat ja yläluokat ”Maahanmuuttajan osallisuutta edistävät tekijät kotoutumisvaiheessa”

6.1.1 Suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutuminen ja hyvä elämänlaatu

Suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutuminen ja hyvä elämänlaatu -luokka muodostuu elämän kiireetömyydestä, yhteiskunnan tarjoamasta tuesta kotoutumiseen, suomalaiseen yhteiskuntaan, työelämään ja kulttuuriin sopeutumisesta, englannin kielen taidosta sekä suomalaisten ihmisten antamasta avusta.

Haastateltavat toivat esille useita elämänlaatuun vaikuttavia tekijöitä, jotka voivat helpottaa maahanmuuttajien sopeutumista uuteen kotimaahan. Tärkeänä asiana esille nousi kiireettömyys, ja mahdollisuus elää rauhassa ja ilman stressiä. Lisäksi Suomessa kaikki on puhdasta, minkä koettiin vahvistavan tunnetta hyvästä elämästä ja elämänlaadusta. Haastateltavien mielestä nämä kaikki asiat vaikuttavat siihen, että maahanmuuttajalla on aikaa kotoutua, keskittyä opiskeluun ja miettiä rauhassa tulevaisuuden vaihtoehtoja. Vuoden määräaika suomen kielen opiskeluun koettiin hyvänä.

”... kotoutumisen pituus, että on aikaa, ei kiire, ei koko ajan muutos, saa rauhassa olla.”

”Aah no Suomessa kaikki puhdas, ilma puhdas, vettä puhdas, vesi, metsässä puhdas, järvellä puhdas, lunta valkoinen ei harmaa mutta kylmä.”

”Yksi vuosi aikaa oppia kieli. Se riippuu ihmisestä. Se on hyvä, tosi hyvä. Se oli hyvä juttu, koska sitten minulla oli myös aikaa miettiä mitä minä haluan tehdä ja myös helppo tutustua Suomen systeemiin.”

Englannin kielen taidosta koettiin olevan hyötyä maahantulon alkuvaiheessa, sillä se muun muassa helpottaa asiointia eri virastoissa, tukee kielen opiskelussa ja asioiden hoitamista arjessa.

”Joo helpottaa meidän töitä aluksi, koska virastoissa yleensä kaikki työntekijät tietää ja voi puhua englantia. Mutta kaikki suomalainen ei. Ei kaikki suomalainen, mutta voin sanoa näin, että henkilökunta he ovat työskentelevät, viranomaiset vieraissa paikoissa he pystyy puhua ainakin perusasiat.”

Haastateltavat pitivät suomalaisen systeemin selkeydestä ja järjestelmällisyydestä ja he kokivat, että se on helpottanut sopeutumista uuteen ympäristöön. Hyvänä nähtiin myös, että Suomessa kaikki menee aikataulun mukaisesti ja kaikilla on oma suunnitelma. Esille nousi myös, että Suomessa ei ole ”ehkä”, vaan on kyllä ja ei, mikä koettiin elämää helpottavana asiana. Suomalainen yhteiskunta koettiin hyvänä ja eteenpäin kannustavana, eikä huonoja kokemuksia esimerkiksi rasismista ollut. Maahantulijoille on paljon mahdollisuuksia tarjolla, mikä motivoi aktiivisuuteen. Kela-raha nähtiin erittäin merkittävänä tukena ja opiskelun mahdollistajana. Kela-rahamurteen turvin maahanmuuttajat kokivat voivansa keskittyä rauhassa opiskeluun ja kotoutumiseen. Lisäksi yhtenä elämää helpottavana asiana tuotiin esille lähes kaikkien palvelujen ja tiedon löytyminen verkosta. Suomalainen koulutusjärjestelmä sai keskustelussa paljon positiivista palautetta. Kaikilla on mahdollisuus kielen kehittyessä edetä opinnoissa, vaihtaa halutessaan ammattia sekä opiskella aikuisenakin uuden ammatin.

”Suomessa ei tarvitse kiire, ei stressi, koska aina on suunnitelma. Ei ole ehkä, kaikki menee aikataulun mukaisesti.”

”Yhteiskunta se koko ajan kannustaa ja antaa meille motivoitua, mene eteenpäin, mene eteenpäin.”

”Kela-raha auttaa opiskelu. Saa rauhassa opiskella, ei tarvitse ajatella muu. Jos halua voi vaihtaa ammatti. Aikuisenakin voi opiskella uusi ala.”

Keskustelussa korostettiin suomalaisten tapojen ja kulttuurin ymmärtämistä sekä niiden omaksumista keskeisenä osana yhteiskuntaan sopeutumisessa. Ryhmässä koettiin, että maahanmuuttajan

tietämys suomalaisesta perinteestä ja kulttuurista edistää suomalaisten tapojen oppimista ja sitä kautta sopeutumista uuteen kotimaahan. Naisen rooli suomalaisessa yhteiskunnassa ja tasa-arvo nähtiin tärkeänä asiana. Lisäksi haastateltavat toivat esille, että muun muassa erilaisten harrastusryhmien, lapsille suunnatun toiminnan ja työharjoittelun kautta saa paljon tietoa kulttuurista ja suomalaisten tavoista. Kouluttautuminen, työllistyminen ja työn tekeminen nähtiin tärkeinä askeleina kotoutumisprosessissa ja yhteiskuntaan sopeutumisessa.

”Ja myös ymmärrän, että tässä on eri kulttuuri, ja voi ymmärtää mitä kaikki koska ihmiset ovat erilainen.”

”Mutta Suomen yhteiskunta on tosi hyvä, mutta koska me kasvoimme toisessa maassa, toisessa kulttuurissa, se kestää aikaa, että me voisimme tehdä, voisimme ajatella samalla tavalla.”

”Sinä tiedät kaikki suomalainen perinne, tilanteet, tutustut kaikki kulttuuri, olet työssä suomalaisten kanssa, se vaikuttaa.”

”Minulle on tosi tärkeää katsoa miten naiset osaa Suomessa, koska tosi erilainen taso ja he ovat erilaisia tämä maassa kuin minun maassa.”

Suomalaiset ihmiset koettiin suurena voimavarana. Haastateltavien mielestä suomalaiset ihmiset harrastuksissa, töissä ja eri paikoissa ovat yleensä ystävällisiä ja he auttavat aina, mikä tekee sopeutumisesta helpompaa. Varsinkin, jos suomalainen näkee, että maahanmuuttaja yrittää, hän auttaa aina. Kun suomalaiset selittävät asioita, esimerkiksi miten Kela toimii tai miten voi päästä kouluun, se helpottaa.

”Suomalainen ihminen, suomalaiset ihmiset mun mielestä on voima, koska on tosi erilainen ja he tosi ystävällinen ja auttaa minulle aina... Mutta suomalaiset ihmiset tosi ystävällinen ja tämä on auttaa minua tosi paljon, töissä ja harrastuksissa ja kaikissa paikoissa. Ei kaikki, mutta noin kaikki. ”

”Ja kaikki ympäristössä oleva ihmisissä auttaa sinua jos sinä itse haluat. He yrittävät että auttaa sulle että oppit ja menet eteenpäin.”

6.1.2 Yhteisön tuki ja kannustus sekä aktiivisuus yhteisössä

Yhteisön tuki ja kannustus sekä aktiivisuus yhteisössä -luokka muodostuu perheen ja yhteisön tuesta ja kannuksesta, aktiivisesta osallistumisesta sekä käänösavusta.

Yhteisön tuki ja kannustus ovat keskeisiä tekijöitä maahantulijan suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutumisessa. Suomessa viranomaiset puhuvat usein englantia, minkä koettiin helpottavan asioiden hoitamista ja kommunikointia maahantulon alkuvaiheessa. Myös erilaiset netissä olevat käänösohjelmat ovat hyödyllisiä työkaluja kielen kääntämisessä ja ymmärtämisessä. Lisäksi jos puoliso osaa

suomea, voi hän auttaa kääntämään. Erilaisissa terveydenhuollon palveluissa tarjotaan usein tulkkausmahdollisuutta.

”Kun minä tulin Suomessa, Google Translator ei tiedä paljon suomen kieli. Mutta nyt kyllä tietää, koska minä kysyn monta vuotta. Se on kehittynyt.”

”Joo, kyllä kyllä. ChatGBT auttaa paljon, se on tosi hyvä.”

Haastattelussa tuotiin esille, että alussa on hyödyllistä mennä eri paikkoihin puolison kanssa, koska puoliso tietää, miten kaikki toimii. Myös hyvän harrastuksen löytäminen ja uusien ihmisten tapaaminen harrastuksissa auttavat sopeutumaan, esimerkiksi käsitöiden tekeminen kerhossa on hyvä tapa tutustua muihin ihmisiin, keskustella heidän kanssaan ja oppia heiltä suomalaisesta kulttuurista. Lisäksi osallistuminen erilaiseen järjestötoimintaan auttaa tutustumaan uusiin ihmisiin. Tärkeäksi osallisuutta edistäväksi asiaksi nähtiin kotoa pois lähteminen, osallistuminen ja muiden auttaminen.

”Joo minä harrastan, nyt unohdin ompelista, what is knitting, neulomista, ja joskus menen käyn kerhossa kutomaan. Siellä naiset istuvat yhdessä, he opettavat ja auttavat. Ja minä opin myös suomea samalla, joo tulee paljon asioita, kulttuuria.”

”Kun lähtee pois kotoa ja tapaa uusia ihmisiä.”

”Minä voin oppi ensi joku asia helpompi ja parempi, ja hän vois oppia toisen asian, minä voin auttaa hänelle ja hänkin voi auttaa mulle, on tärkeää.”

Keskustelussa nousi esiin, että ympärillä olevilla ystävällisillä ihmisillä on suuri merkitys, ja he voivat auttaa monin tavoin ja tukea sopeutumisessa. Ihmiset vastaavat, jos kysyt apua ja asia koskee heitä, ja neuvovat eteenpäin, jos asia ei koske heitä. Suomalaiset kaverit, ystävät ja samassa tilanteessa olevat opiskelukaverit koettiin tärkeinä tukijoina. Maahanmuuttajaystävä, jolla on kokemusta samasta asiasta, voi myös olla suuri apu. Myös oma puoliso, perhe, omat lapset ja tuttu yhteisö koettiin suureksi voimavaraksi, koska heiltä on helppo kysyä apua. Kaikki haastateltavat kokivat, että tieto siitä, että saa apua tarvittaessa, on todella tärkeää.

”On tosi tärkeää kun sinä kysyt ja sinä et pelkää kysyä, sinä tiedät että joku auttaa sinua. Suomalainen auttaa aina.”

”Opiskelukaverit auttavat koska on sama tilanne kaikilla, sama tilanne.”

”Hmmm... ystävä, ystävät auttaa, suomalainen ystävä tai ehkä maahanmuuttajatkin, jos heillä on kokemusta voi auttaa sulle paljon.”

”Minun suomalainen perhe auttaa minua todella paljon ja naapurit myös.”

Kokemukset suomalaisista ihmisistä olivat positiivisia. Suomalaiset nähtiin yleisesti erittäin ystävällisinä, kiltteinä ja ihanina. Osa haastateltavista toi esille suomalaiset naapurit, joiden kanssa voi jutella

ja tutustua heihin. Kokemukset suomalaisten kanssa keskustelusta olivat myönteisiä. Kun maahanmuuttaja yrittää puhua suomea, ihmiset kannustavat ja odottavat rauhallisesti, kun maahanmuuttaja miettii sanoja. Virheiden tekeminen ei haittaa, vaan se on osa oppimista. Keskustelussa nousi esille, että jos sinulla on koira, saat puhua paljon ihmisten kanssa joka päivä.

”Esimerkiksi naapureita ja ympärillä olevia ihmisiä siellä kaikki tunne, tuntevat toisensa, se oli helppo tutustua ihmisiin ja kaikki ovat ystävällisiä ja joo kilttejä ja ihania.”

”Ei ole niin kova esteitä, että et osaa tehdä näin, he aina sanovat kokeilkaa ihan rauhassa, ihan rauhassa, rohkeasti.”

”Jos sinulla on koira joka päivä tosi hyvä puhua, he puhuvat paljon.”

6.1.3 Henkilökohtaiset ominaisuudet, taidot ja motivaatio

Henkilökohtaiset ominaisuudet, taidot ja motivaatio -luokka muodostuu motivaatiosta ja suunnitelmallisuudesta, rohkeudesta ja oma-aloitteisuudesta, aktiivisuudesta arjessa, omien tietojen ja taitojen hyödyntämisestä sekä omasta hyvinvoinnista huolehtimisesta.

Haastateltavat toivat vahvasti esille henkilökohtaisen motivaation merkitystä suomen kielen oppimisessa ja sopeutumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan. Oma motivaatio, kiinnostus ja halu oppia nähtiin tärkeitä, sillä ne kannustavat tekemään asioita, menemään eteenpäin ja saavuttamaan tavoitteita. Raha, loma ja palkka voivat myös motivoida maahanmuuttajaa kouluttautumaan ja etsimään työtä, sillä ne tarjoavat mahdollisuuden matkustaa, harrastaa ja osallistua erilaisiin aktiviteetteihin. Henkilökohtaista motivaatiota lisäsi myös oma halu asua Suomessa. Kokemukset tulkkien tekemistä virheistä tulkkauksessa motivoivat myös oppimaan kieltä paremmin, jotta voi hoitaa itse omat asiansa.

”Ensimmäinen, ensimmäinen eli ensisijaisesti eli jos sinulla ei ole motivaatio et voi tehdä mitään. Ei kukaan voisi kertoa sulle sun pitäis tehdä näin, jos sinä et itse halua.”

”Haluat osallistua joku harrastuksessa tai mennä Suomessa johonkin, minun pitää tietää suomen kieli ja raha on tärkeä. Raha ja loma motivoi.”

”Tulkin virhe on motivaatio, että sinä opit itse suomen kieltä, että se ei tapahdu uudestaan, että virhe ei tapahdu uudestaan.”

Motivaation lisäksi omat tavoitteet nähtiin tärkeinä sopeutumista edistävinä tekijöinä, esimerkiksi tavoite päästä töihin tai koulutukseen. Omat tavoitteet antavat suuntaa elämälle. Tieto oman tavoitteen vaatimasta osaamisesta auttaa suunnitelmien tekemisessä, esimerkiksi tieto eri koulutusten kielitaitovaatimuksista. Omien valintojen tekeminen, mahdollisuus valita ja omien suunnitelmien toteutuminen nähtiin tärkeitä osallisuutta edistävinä tekijöinä. Myös oman suunnitelman tarkastelu ja uuden suunnitelman tekeminen esimerkiksi elämäntilanteen muuttuessa koettiin tärkeänä.

"Mikä on opiskelijan tavoite on tärkeää ja mikä on motiivit tai mihin asti hän haluaa mennä. ... Motivoi, että mennä eteenpäin ja opiskella paremmin ja oppii paremmin."

"Joo kaikki on mahdollista, se riippuu sinusta. Vain sinun pitäisi itse haluta, se on tärkeää, ei voi pakottaa. Kyllä, se koskee kaikkea myös suomen kieli, sinun pitää olla valmis tekemään itse työ ja haluta oppia."

Rohkeus ja oma-aloitteisuus olivat haastateltavien kokemusten mukaan keskeisiä ominaisuuksia, jotka mahdollistavat kontaktin ottamisen, kotoa lähtemisen, vuorovaikutuksen sekä asioiden tekemisen. Lisäksi sisukkuus ja sinnikkyys suomen kielen puhumiseen, vaikka sanoisi väärin, sekä kysyminen, jos ei ymmärrä, ovat tärkeitä ominaisuuksia. Ahkeruus ja aktiivisuus auttavat saavuttamaan tavoitteita ja sopeutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Jokaisen pitää olla valmis tekemään työtä suomen kielen oppimisen eteen. Oma ystävällisyys ja kiitollisuus saadusta avusta auttoivat luomaan positiivisia suhteita ympäristöön.

"Joo joo kun itse on rohkea ja etsii ja menee. Mutta minusta suomalaiset tykkäävät, jos olet itsealoitteinen, koska jos sinä et halua ja se on vaikea, jos joku pakottaa sinua. Mutta jos itse olet kiinnostunut, se on helppo."

"Rohkeus uskaltaa puhua, ottaa kontaktia, lähteä pois kotoa, uskaltaa tehdä asioita."

"Sisulla eteenpäin."

Aktiivisuus elämässä koettiin keskeisenä tekijänä osallisuuden edistämässä. Harrastaminen, työn tekeminen, opiskeleminen, erilaisissa paikoissa käyminen ja yleisesti kotoa poistuminen edistää haastateltavien mukaan sopeutumista ja kielen oppimista. Onnistumisen ja oppimisen kokemukset, kuten omien asioiden hoitaminen suomen kielellä ja osaamalla toimia kuten suomalaiset, lisää haastateltavien mukaan itseluottamusta. Erilaisen kulttuurin ymmärtäminen, englannin puhuminen ja netin käyttö koettiin hyödyllisinä taitoina.

"Joo kyllä olen tosi iloinen, kun huomaan osaan itse, en tarvitse tulkkia."

"Onnistumisen kokemus on tärkeää, minä onnistuin ja opin. Itse voisin hoitaa oma asiiasi. Se on tärkeä asia, ei tarvitse apua."

Omasta hyvinvoinnista huolehtiminen nähtiin tärkeänä. Myös itsensä palkitseminen ahkerasta opiskelusta on tärkeää motivaation ylläpitämiseksi.

"Oman hyvinvointieheyteen koska Suomessa on helppo masentua ja siksi minä koko ajan yritän poista kotista, kotoa. Joo, koska jos sinulla ei ole mitään, ja istu koko ajan"

ja jää koko ajan kotiin, se on iso ongelma. Ja siksi minä yritän mene kouluun, mene erilaisiin paikkoihin.”

6.1.4 Kielen opiskelu ja kielitaidon kehittyminen

Kielen opiskelu ja kielitaidon kehittyminen -luokka muodostuu monipuolisista opiskelumenetelmistä sekä suomen kielen opiskelusta ja osaamisesta.

Ryhmän keskustelussa merkittävimpana asiana nousi suomen kielen oppiminen ja osaaminen. Kieli on tärkein asia, ja puhekielen ymmärtäminen on välttämätöntä, jotta voi olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kieli, joka on lähellä omaa elämää ja jota voi käyttää arjen tilanteissa, tekee elämästä helpompaa. Mitä paremmin osaa kielen, sen helpompaa on osallistua yhteiskuntaan.

”Minun mielestä kun sinä et tiedä suomen kieltä ei mitään ole helppoa Suomessa. kieli on tärkein asia, kun pääset toiseen maahan. Mitä parempi osaa kieli, sen helpompi on.”

”Suomen kieli vain suomen kieli, kieli on tärkeä, se on tärkein asia. Voimme sanoa se on koko asia. Puhukieli on tärkeä.”

Suomen kielen oppiminen ja kielitaidon kehittyminen vaativat haastateltavien mielestä monipuolisia opiskelumenetelmiä ja omaa aktiivista opiskeluotetta. Suomen kielen opiskelijan pitää olla valmis harjoittelemaan opiskeltuja asioita. Helpon kielen opiskelu alussa auttaa luomaan vahvan perustan kielen oppimiseen. Jokaisen on tärkeä löytää itselle sopiva tapa opiskella. Haastattelussa nousi esille puhuminen, kirjoittaminen, kuunteleminen ja lukeminen keskeisinä kielen oppimisen tapoina.

”Se riippuu mikä tavoite sinulla on. Jos sinun tavoite on opiskella, kirjoittaminen on tosi tärkeää. Jos sinun tavoite on olla vain töissä, niin puhuminen on tärkeämpi ja kuunteleminen on tärkeä. Mutta jos sinä haluat opiskella, niin kirjoittaminen on pakko.”

Opettajan tai kaverin selitykset auttavat ymmärtämään ja oppimaan. Myös opettajan käyttämä englannin kieli opetuksen tukena auttoi opiskelijaa ymmärtämään opiskeltavia asioita opiskelun alkuvaiheessa. Haastateltavat kokivat hyötyvänsä asioiden rauhallisesta ja hitaasta selittämisestä sekä opiskeltavien asioiden toistamisesta.

”Hyvä jos esimerkiksi opettajat tai kaveri selittää, koska jos minä en ymmärrä kaikki ja jos esimerkiksi minun opettaja selittää minulle asia, ja sitten minä ymmärrän.”

”Minun ensimmäinen suomalainen kaveri hän auttaa minulle remontti auto, ja minä tiedän nyt, että on lyhyt avain ja on pitkä avain. Se on lyhyt avain, se on pitkä avain. Hän monta kertaa sanoi ja sitten minä opin.”

Kielen oppiminen voi tapahtua myös seuraamalla, mitä suomalaiset tekevät eri tilanteissa, ja tekemällä samalla tavalla kuin esimerkiksi työkaverit ja kaverit. Myös kuunteleminen on tehokas tapa kehittää omaa kielitaitoa, esimerkiksi kuuntelemalla toisten ihmisten puhetta tai kuuntelemalla ja katsomalla suomalaista televisio-ohjelmaa. Suomalaisten ihmisten ympäröimänä oleminen, suomen kielen kielikylypy, todettiin hyväksi oppimista edistäväksi asiaksi. Arvokkaana kielen käyttämisen mahdollisuutena nähtiin keskustelut naapurin kanssa. Joillakin oli hyviä kokemuksia myös omasta yksityisestä kielen opettajasta. Lisäksi keskustelussa nousi esille yhtenä tehokkaana kielen oppimistapana Yle-kielikouluovelluksen hyödyntäminen. Tässä sovelluksessa voi harjoitella kieltä kuuntelemalla, kirjoittamalla ja lukemalla.

”Sitten minä ajattelen minä katson mitä suomalaiset tekevät, minä katson minun kaverit ja työkaverit, se auttaa minua. Seuraava kerta minä teke tämä.”

”Yle-kielikouluovellus, siinä on paljon elokuvia eli kun asennat sen oma tietokone tai kännykälle, voimme asentaa sinne millä kielellä me voimme haluamme oppia suomen kieltä.... Se on tosi mukava sovellus, en nähnyt muita kielellä tämä sovellus.”

”Kuunteleminen, kun sinä kuuntelet kun joku puhuu, ehkä ystävät tai töissä esimerkiksi työkaverit. tai sinä kuuntele joku ohjelmaa televisiosta.”

Opettajalla on tärkeä rooli suomen kielen opiskelussa. Opettajan antama apu ja tuki nähtiin hyödyllisenä. Kun opettaja puhuu suomea, se auttaa oppimaan uusia sanoja ja kielioppia. Opiskelijan henkilökohtaisen suunnitelman tekeminen yhdessä opettajan kanssa helpottaa realististen tavoitteiden asettamista. Suomen kielen opiskelun ohessa annettu tieto eri ammanteista ja opiskelumahdollisuuksista koettiin tärkeänä tulevaisuuden suunnittelun kannalta. Suomen kielen kehittäminen myös ammattiin opiskellessa nähtiin hyödyllisenä. Haastateltavat kokivat, että tiivis ja säännöllinen opiskelu on tärkeää.

”Olisi hyvä jos samalla kun opiskelee suomen kieli saa tietoa eri ammanteista ja ohjausta ja kertomista mitä voi opiskella ja missä.”

”Ensimmäinen suunnitelma minulla ei ole, mutta kurssilla opettaja auttaa, ja sitten minä ajattelin minun suunnitelma. Nyt minä opiskelen uusi ala ja nyt minä olen ammattikoulussa.”

Keskustelussa nousi esille useita kehittämis ehdotuksia suomen kielen opiskeluun ja opetukseen liittyen. Haastateltavat toivoivat mahdollisuutta opiskella suomen kieltä korkeammalla tasolla, mikä mahdollistaisi nopeamman etenemisen. Lisäksi he toivoivat enemmän kotona tehtäviä harjoituksia sekä kuuntelu- ja katselutehtäviä, joiden sisältö pitää selittää opettajalle. Erilaisten oppimismenetelmien käyttämisellä opiskelusta saadaan opiskelijoille mielenkiintoisempaa. Opiskelijalle olisi tärkeää saada lisätehtäviä oman tavoitetason mukaisesti. Tehtävistä saatu palaute lisää motivaatiota oppimiseen, ja tarjoaa tilaisuuden korjata mahdolliset virheet ja oppia niistä.

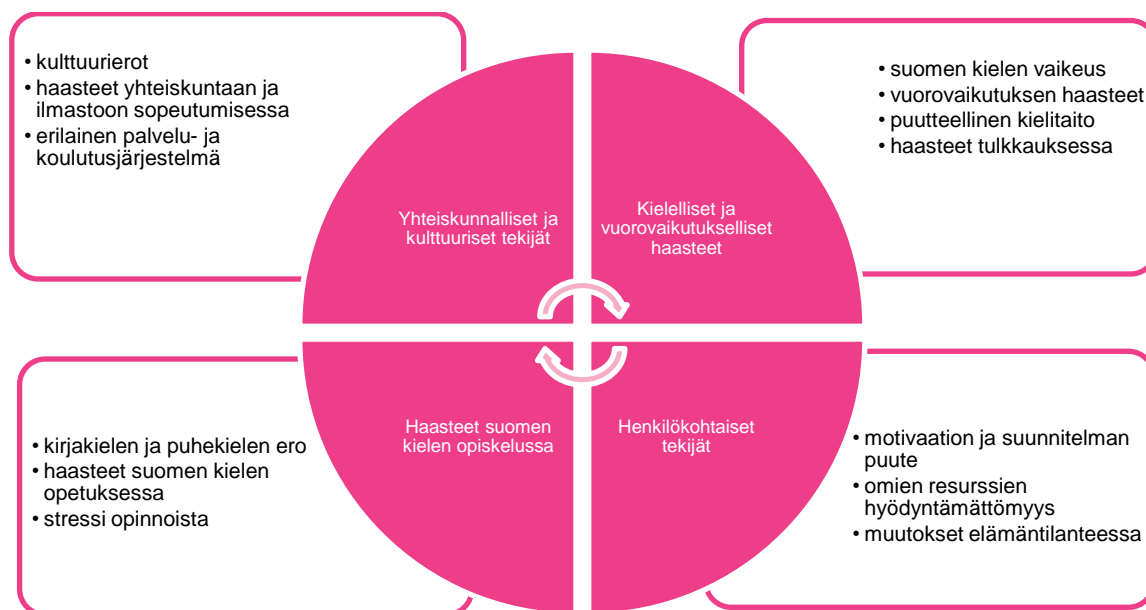
”Minun mielestä jos olisi mahdollista että opiskella korkeatasolla suomen kieltä me voisimme mennä eteenpäin tosi nopeampi kuin se että opiskella ammattikoulussa.”

”Se oli sopii kaikenlaisia ihmisiä, joskus minä voi oppia pelin kautta, toisen voi oppia kirjoittamisen kautta ja toisen voi oppia selityksen kautta... Enemmän vaihtoehtoa, koska kaikilla ei ole sama tavoite opiskella suomen kieltä.”

”Jos minä saisin oman tehtävän tuloksen jälkeen se antaisi mulle enemmän motivaatiota. Motivoi, että mennä eteenpäin ja opiskella paremmin ja oppii paremmin. On tärkeä saada palautetta siitä mitä tekee. Opiskelija näkee jos jotain puuttuu ja voi korjata.”

6.2 Maahanmuuttajan osallisuutta estävät tekijät kotoutumisvaiheessa

Maahanmuuttajan osallisuutta kotoutumisvaiheessa estävät yhteiskunnalliset ja kulttuuriset tekijät, kielelliset ja vuorovaikutukselliset haasteet, henkilökohtaiset tekijät sekä haasteet suomen kielen opiskelussa.

Kuva 3. Pääluokat ja yläluokat ”Maahanmuuttajan osallisuutta estävät tekijät kotoutumisvaiheessa”

6.2.1 Yhteiskunnalliset ja kulttuuriset tekijät

Yhteiskunnalliset ja kulttuuriset tekijät -luokka muodostuu kulttuurieroista, haasteista yhteiskuntaan ja ilmastoon sopeutumisessa sekä erilaisesta palvelu- ja koulutusjärjestelmästä.

Keskustelussa esille nousi, että maahanmuuttajille suomalainen yhteiskunta voi tuntua vieraalta ja erilaiselta verrattuna omaan kotimaahan. Haastateltavat kokivat, että maahantulon alkuvaiheessa kaikki asiat ovat uusia, ja on paljon opittavaa yhtä aikaa. Tämä voi aiheuttaa tunteen siitä, ettei ole

sisällä suomalaisessa yhteiskunnassa. Suomen kielen oppiminen vuodessa niin hyvin, että voisi osallistua yhteiskuntaan tai työelämään, nähtiin haastavana. Erilainen toimintakulttuuri ja tietämättömyys siitä, mitä asioita hoidetaan eri virastoissa, tuo haasteita elämään. Lisäksi Suomessa kaikki on kallista, mikä voi aiheuttaa stressiä.

”Minä ajattelin minä olin avaruudessa, kun tulin Suomeen. Kaikki asiat oli uusia, oli paljon asioita yhtä aikaa. Koska kaikki asiat oli uusi mitä ne tekevät, millaisia asioita hoidetaan Kelassa, millaisia asioita Te-toimistossa, ne oli tosi vaikea.”

”Tässä Suomessa on eri systeemi ja minä minulla ei ole paljon kokemuksia, mutta minä minä en joo, minä en puhut suomea, en tiennyt mitään miten kaikki toimii Suomessa, mutta se oli yllätys, kun minä muutin.”

”Mutta suomen kieli on vaikein kieli, ja se ei voisi olla mahdollista, että yhdessä vuodessa joku oppii niin hyvin, että hän voisi olla yhteiskunnassa tai töissä.”

Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajan lähtömaahan voi myös vaikuttaa sopeutumiseen. Korkea kielitaitovaatimus opiskeluihin ja työhön pääsemiseksi voi tuntua ylivoimaiselta. Suomessa ilman suomen kielen osaamista on vaikea edetä kotoutumisessa. Erityisesti erilainen terveydenhuollon palvelujärjestelmä, kuten lääkäriin pääseminen ja terveydenhuollon toimintatavat koettiin hämmentäviksi ja arkea vaikeuttavaksi.

”Tosi vaikea minulle koska tulen sellaisesta maasta johon suomalaisella huono asenne.”

”Lääkärisysteemi, se on tosi hankala, erityisesti jos sinulla on eri kokemus omasta maasta, ja sinä voit päästä lääkäriin ihan milloin vaan, ja sitten Suomessa se ei ole näin ihan mitä milloin sinä haluat et voi päästä lääkäriin. Se on tosi vaikea.”

Kulttuurierot ovat merkittävä haaste. Haastateltavat kokivat, että jos maahanmuuttaja ei ymmärrä kulttuuriin liittyviä eroja, sopeutuminen voi olla vaikeaa. Talvella suomalaisia ei näy ulkona, ja heidän halunsa olla rauhassa sekä oman tilan tarve voivat tuntua vierailta. Suomalaiset ovat usein hiljaisia, mikä voi vaikeuttaa vuorovaikutusta. Uusi kulttuuri, erilaiset tavat, ruoka, erilainen elämänrytmi ja aikakäsitys voivat kaikki aiheuttaa sopeutumisvaikeuksia.

”Joskus minä itse ajattelen minä kerron miehelle minä haluan näke koko maailma joku suomalaisten silmin, miten he näkevät maailman, koska emme voi ymmärtää se on ihan erilainen tosi erilainen.”

”Erilainen rytmi.”

”Ja suomalainen on tosi hiljainen he eivät puhuneet yhdessä.”

”Ja joo ja jos on tullut talvella ei näe ihmisiä, missä kaikki ovat?”

Suomen sää koettiin myös haasteelliseksi maahantulon alkuvaiheessa. Haastateltavat toivat esille, että talvi ja pimeys voivat olla raskaita, ja kesän valoisuus voi olla hämmentävää. Nämä kaikki voivat vaikuttaa uuden tulijan mielialaan ja hyvinvointiin.

”Tässä sää on tosi kylmä ja meidän maassa silloin oli aurinkoinen ja kun päästiin Suomeen, Suomessa oli tosi kylmä ja tosi yllätys mulle.”

”Minusta oli pimeys ja pitkä päivä kesässä.”

Haastattelussa keskustelua herätti kovasti maahanmuuttajan aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja sen hyödyntäminen Suomessa. Haastateltava kokivat, että esimerkiksi koulutuksen osalta siirtyminen korkeakoulutasolta alemmalle koulutustasolle voi olla turhauttavaa. Esille nousi, että korkeakoulustaustainen henkilö ei voi suoraan jatkaa korkeakoulussa opiskelua, koska hänellä ei ole opintoihin vaadittavaa suomen kielen taitoa. Tämä voi estää maahanmuuttajan omien suunnitelmien toteutumisen ja jatko-opintoihin etenemisen. Opiskelijoiden on usein aloitettava opinnot ammattikoulussa perusasioista, ja siksi koulutuspolku voi tuntua pitkältä. Lisäksi nopea eteneminen vaativammassa suomen kielen opetusryhmässä korkeakoulutasoisille ei ole ollut mahdollista. Kielen opiskeluryhmissä on eri tasoisia opiskelijoita, mikä voi vaikeuttaa oppimista.

”Mutta minun mielestä meillä kaikki maahanmuuttajat ei tarvitse olla ammattiopistossa, koska yleensä meillä on korkeakoulu kotimaasta ja me joudumme palata takaisin ja oppia perusasioita ja se ärsyttää meitä.”

”Jos tuleva ihminen haluaa olla lääkäriksi heidän kielitaso pitää olla tosi korkea ja sinä voit opiskella mitä voi tehdä. Jos sinä voit päästä suoraan esimerkiksi ammattikorkeakouluun tai yliopistoon, mutta jos sinun taso matala sinun pitää oi mennä ammattikouluun ja sen jälkeen ammattikorkeakouluun, sinun tie on pitkä ja vie paljon aikaa.”

6.2.2 Kielelliset ja vuorovaikutukselliset haasteet

Kielelliset ja vuorovaikutukselliset haasteet -luokka muodostuu suomen kielen vaikeudesta, vuorovaikutuksen haasteista, puutteellisesta kielitaidosta sekä tulkkauksen haasteista.

Suomen kielen vaikeus nähtiin merkittävänä haasteena. Suomen kielioppi tuntuu oudolta ja vaikealta, ja monet pitävät suomea yhtenä maailman vaikeimmista kielistä. Jos maahanmuuttaja ei puhu suomea, hän ei tiedä, miten kaikki toimii, ja puuttuva suomen kielen taito voi estää osallistumisen ja asioiden tekemisen. Haastateltavat toivat esille erityisesti puhekielen ja kirjakielen eron. Jos maahanmuuttaja ei osaa ja ymmärrä puhekieltä, se tuo haasteita arkipäivän tilanteissa toimimiseen ja opiskeluihin, esimerkiksi nopeasti ja paljon puhuvan naapurin ymmärtäminen on haasteellista.

”Minun mielestä, kun sinä et tiedä suomen kieltä ei mitään ole helppoa Suomessa.”

”Suomen kieli on vaikein kieli koko maailmassa.”

”Puhukieli on tärkeä, sinun pitää opetella kaksi kieli, puhekieli ja kirjakieli.”

Alussa itsensä ilmaiseminen suomen kielellä voi olla vaikeaa, ja kehon kielen tulkinta voi aiheuttaa väärinkäsityksiä. Haastateltavat mainitsivat, että jos opiskelija ilmaisee ymmärtävänsä, vaikka ei ymmärrä, se voi johtaa ongelmiin. Lisäksi tulkin tekemät virheet tulkkauksessa voivat aiheuttaa väärinkäsityksiä. Huono tulkki tai huono kokemus tulkin käytöstä heikentää luottamusta tulkkiin. Maahanmuuttajien käyttämät erilaiset kääntäjäohjelmat eivät aina ymmärrä puhekieltä, ja se vaikeuttaa asioiden ymmärtämistä ja kommunikointia.

”Koska se on vaikea, jos esimerkiksi sinä haluat ilmaista, you want to express itseäsi se on vaikea suomeksi, mutta helpompi englannin kielellä.”

”Jos me ei ymmärrä, kun me kuuntelemme me nyökkäämme, jos et ymmärrä voit vain nyökkäillä.”

”Tulkkiin ei voi aina luottaa ei aina ei sata prosenttia.”

Suomen kielen opiskelussa kielelliset ja vuorovaikutukselliset haasteet voivat olla merkittäviä esteitä oppimiselle. Haastateltavat toivat esille, että yleisesti suomalaiset eivät usein aloita keskustelua eivätkä välttämättä puhu maahanmuuttajille. Lisäksi tuotiin esille, että suomalaiset opiskelukaverit koulussa eivät halua ottaa kontaktia maahanmuuttajaopiskelijoihin, mikä vaikeuttaa sosiaalista integraatiota ja kielen oppimista. Jos vastapuoli ei ota kontaktia tai intressit vuorovaikutuksessa eivät kohdata, kommunikointi koettiin haastavaksi. Osa haastateltavista halusi käyttää englannin kielen taitoaan vuorovaikutustilanteissa, mutta he kokivat epävarmuutta vastapuolen reaktiosta, koska kaikki suomalaiset eivät puhu englantia. Tämä voi estää vuorovaikutuksen ihmisten kanssa. Lisäksi englannin kielen käyttäminen voi hidastaa suomen kielen oppimista.

”Mutta suomalaisista ei puhu minulle, ensimmäinen ehkä 90 prosenttia puhu minusta ja sitten alkaa keskustelu. Suomalainen ei aloita keskustelu.”

”Minusta se riippuu ihmistä koska esimerkiksi koulussa monenlaista opiskelijoita ovat tosi yksinäisiä, he eivät puhu aina, he tarvitsee oma tila. Minulle se on vaikea.”

”Kaikki suomalainen ei puhu englantia, kaikki sanoo kaikki, mutta ei kaikki.”

6.2.3 Henkilökohtaiset tekijät

Henkilökohtaiset tekijät -luokka muodostuu motivaation ja suunnitelman puutteesta, omien resurssien hyödyntämättömyydestä sekä muutoksista elämäntilanteesta.

Haastateltavat kokivat, että henkilökohtaisilla tekijöillä on suuri merkitys suomen kielen opiskelussa. Erityisesti nousi esille motivaatio ja omat taidot. Jos opiskelijalla ei ole omaa halua ja motivaatiota

oppia kieltä, kielen oppiminen ei edisty. Motivaation puute voi ilmetä esimerkiksi haluttomuutena itsenäiseen työskentelyyn tai yleisenä kiinnostuksen puutteena opiskelua kohtaan. Oman halun puuttuminen voi johtaa siihen, että opiskelija kokee opiskelun pakkona, mikä vähentää oppimisen tehokkuutta ja tuloksellisuutta. Keskusteluissa tuotiin esille, että maahanmuuttaja ei voi aina tehdä asioita suunnitelmiensa mukaan. Suomeen tullessaan maahanmuuttaja on voinut ajatella, että jatkaa aiempaa ammattiaan suoraan, mutta on huomannut, että se on täysin mahdotonta. Aiemman osaamisen hyödyntäminen ei välttämättä onnistu heti, ja oman suunnitelman toteuttaminen voi vaatia paljon työtä ja aikaa. Maahanmuuttajalta vaaditaan ammatillisen osaamisen lisäksi ammattikielen hallintaa. Tämä koettiin turhauttavana. Lisäksi osa koki haasteena sen, että vain vuoden kielikoulutuksen aikana maahantulijan pitäisi päättää koko ammatillisesta tulevaisuudestaan.

”Jos sinulla ei ole motivaatio et voi tehdä mitään.”

”Ei kukaan voisi kertoa sulle sun pitäis tehdä näin, jos sinä et itse halua.”

”Kun minä pääsin Suomeen heti aloitin opiskelemaan suomen kieltä, ja sitten sen jälkeen eli vuoden jälkeen 255 päivää se ei ollut niin pitkä, että me voimme päätellä mitä me haluamme tehdä koko meidän tulevaisuudessa.”

”Joo mun suunnitelma muuttui koska ennen haluaisin opiskella sosiaaliksi ja sitten minulle puuttui suomen kieli. Ja nyt minä tarvitsin uusi suunnitelma.”

Haasteeksi maahanmuuttajat kokivat omien tavoitteiden ja selkeän suunnitelman puutteen. Tämä voi johtaa passiivisuuteen ja alisuoriutumiseen opiskeluissa. Tekemisen ja suunnitelmien puute voi myös estää maahanmuuttajaa etenemästä opinnoissaan. Haastateltavat toivat esille, että on iso ongelma, jos ei ole tekemistä ja suunnitelmaa. Ongelmaksi motivaation osalta nähtiin, jos maahanmuuttaja ei ole kiinnostunut Suomesta tai on kiinnostunut vain Kelan maksamista etuuksista. Tällöin motivaatio kielen oppimiseen voi olla heikko, ja tämä voi johtaa siihen, että opiskelija ei panosta tarpeeksi opiskeluun eikä saavuta tarvittavaa kielitaitoa. Henkilökohtaiset tekijät, kuten kiinnostuksen ja motivaation puute, voivat siis olla merkittäviä haasteita kotoutumisessa. Lisäksi keskustelussa nousi esille muuttuvien elämäntilanteiden vaikutus kotoutumiseen, esimerkiksi omien voimavarojen riittämättömyys haasteellisissa elämäntilanteissa.

”Jos on kiinnostunut vain Kela-raha, ei ole hyvä.”

”Jos sinulla ei ole motivaatio et voi tehdä mitään. Ei kukaan voisi kertoa sulle sun pitäis tehdä näin, jos sinä et itse halua.”

”Sinun pitää olla valmis tekemään itse työ ja haluta oppia.”

6.2.4 Haasteet suomen kielen opiskelussa

Haasteet suomen kielen opiskelussa -luokka muodostuu kirjakielen ja puhekielen eroista, suomen kielen opetuksen haasteista sekä opintojen aiheuttamasta stressistä.

Suomen kielen opiskelussa koettiin olevan monia haasteita, jotka voivat vaikeuttaa oppimista ja opinnoissa edistymistä. Haastateltavat kokivat, että yksi merkittävimmistä haasteista on se, jos opettaja puhuu kielikoulutuksen alussa vain suomea, eikä selitä puhumaansa riittävästi. Tämä voi aiheuttaa hämmennystä ja turhautumista opiskelijoille, koska he eivät ymmärrä mitä opettaja puhuu.

”Koska kun minä pääsin oppimaan suomen kieltä opettaja koko ajan puhui suomi, ja minä en edes pysty ymmärtämään mitä hän selittää, en pysty ymmärtämään yhtä sanoja, ja hän koko ajan puhui puhui suomi.”

”Suomen kielen opetuksessa ei korosteta niin paljon kirjoittamisen. Ja nyt minä ajattelen minun kirjoittaminen on tosi heikompi kuin puhuminen ja ymmärtäminen.”

Opiskelussa käytetyn kirjakielen ja puhekielen ero koettiin myös isona haasteena. Kielikoulutuksessa opiskeltava suomen kieli on pääosin kirjakieltä, mutta suomen kielen kurssin ulkopuolella käytetään enemmän puhekieltä. Siirryttäessä esimerkiksi ammattikouluun opiskelijat saattavat kokea, etteivät ole oppineet suomen kieltä ollenkaan, koska eivät ymmärrä opettajien käyttämää puhekieltä. Tämä voi aiheuttaa paljon sekaannusta ja vaikeutta ymmärtää opetusta.

”Ja sitten me opimme ensimmäisessä vaiheessa kirjakieltä ja kun päästetään opiskelemaan ja opettaja puhuu puhekieltä, me sekoitetaan kokonaan.”

Haastateltavat kokivat turhautumista, kun eivät saaneet vastauksia omiin opettajalle esitettyihin kysymyksiin. Myös opettajan negatiivinen suhtautuminen kysymyksiin hidastaa opiskelijoiden kielen oppimista. Oppimista vaikeutti myös opettajien vaihtuvuus ja se, että opettaja ei selitä opettamiaan asioita. Lisäksi haasteena koettiin lähellä olevien ihmisten kokemusten ja tiedon puute asioista, jolloin he eivät voineet auttaa opiskelijan tarvitessa apua.

”Ja minä kysyn opettaja ja hän oli tosi vihainen, miksi sinä ei voi ymmärtää tämä asia, opiskelijat selvittää minulle tämä asia, ei opettaja.”

”Koska minun ympäristö oleva ihminen ei kukaan tiedä, koska he ei opiskele Suomessa, eikä kukaan osaisi Suomessa vastaa mulle, että Suomessa tämä ala sen nimi on se ja se ja toisen alan nimi on se, voit päästä opiskelemaan tällä tavalla ja toisessa tällä tavalla. Se oli hankala.”

Opiskelijoilla voi olla myös stressiä opinnoista ja opintojen etenemisestä. Haastateltavat kokivat, että suomen kielen opiskelu vaatii aikaa ja sitoutumista, ja jos opinnot eivät etene suunnitellusti, se voi aiheuttaa turhautumista ja epävarmuutta. Lisäksi kielitaidon puute voi estää maahanmuuttajaa tutustumasta koulutus- ja työvaihtoehtoihin ja valitsemaan itseään kiinnostavan ammatin. Jos ei ole tietoa eri ammattivaihtoehtoista ja opiskelumahdollisuuksista, on vaikea tehdä omaa tulevaisuutta koskevia valintoja ja päätöksiä.

"Meidän kieli ei ole niin riitä, vielä niin hyvä, että pitäisi tutustua systeemiin tai koulutukseen, että voimme valita joku sopiva tai hyvä ammatin. Ainakin me pitäisi saada tietoa tästä asiasta ja sitten päättää."

Haastateltavat toivat esille, että opiskeluryhmän jatkuvat muutokset, esimerkiksi opiskelijoiden vaihtuvuus, voivat olla haaste. Lisäksi, jos opiskeluryhmässä kaikilla ei ole sama tavoite suomen kielen oppimiseen, se voi vaikeuttaa sekä omaa että ryhmän edistymistä. Opintoja hidastaviksi ja omaksumista heikentäviksi tekijöiksi mainittiin opiskeltavien aiheiden liian nopea vaihtuvuus, riittämättömät harjoitukset ja sekavuus opetuksessa. Opiskelijat kokivat tarvitsevänsä enemmän harjoitusta oma kielitaitonsa kehittämiseksi.

"Koska kaikilla ei ole sama tavoite opiskella suomen kieltä."

"Tämä on vaikea, koska eri ihmiset haluaa eri taso."

7 POHDINTA

7.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tulokset tarjoavat hyödyllistä tietoa maahanmuuttajien osallisuutta edistävästä ja estävistä tekijöistä suomalaisen yhteiskuntaan sopeutumisessa ja kotoutumisessa. Opinnäytetyössä tuomme näkyväksi maahanmuuttajien omia tuoreita näkemyksiä kotoutumisesta. Tuloksia voidaan hyödyntää monin tavoin maahanmuuttajille suunnattujen palveluiden ja toiminnan kehittämisessä. Opinnäytetyön tulokset ovat samansuuntaisia kuin aiheesta aiemmin tehtyjen tutkimusten tulokset, ja ne osoittavat, että suomalaisen yhteiskuntaan sopeutuminen ja hyvän elämänlaadun saavuttaminen ovat monien tekijöiden summa.

Suomen kielen taito on avain yhteiskuntaan. Ilman kielitaitoa osallistumismahdollisuudet ovat rajalliset. Kielen oppimiseen ja sen opiskelun tukemiseen kannattaa panostaa. Tarvitaan entistä yksilöllisempiä mahdollisuuksia opiskella kieltä ja mahdollisuutta edetä omien tavoitteiden mukaisesti. Yhteiskunnan ja yhteisöjen tulisi huomioida erilaiset kielen oppijat ja mahdollistaa monipuolisia kielenkäyttötilanteita, jotta kielitaito voi vahvistua. Erosen ja Alhon (2025, 39) sekä Henttosen ja Alhasen (2023, 44) tutkimusten mukaan kotoutuminen on hidasta. Toisen polven maahanmuuttajien suomen kielen taito mahdollistaa jo paremmin suomalaisen yhteiskuntaan kiinnittymisen. Henttonen ja Alhanen (2023, 30–31) toteavat, että suomen kielen opiskelussa pitäisi ottaa erilaiset tarpeet huomioon. Mahdollisuus opiskella suomen kieltä yksilöllisemmin ja harjoitella autenttisissa ympäristöissä, ei vain kotoutumiskoulutuksessa, tukisi kielitaidon kehittymistä.

Yhteiskunnan tuki ja sen tarjoamat mahdollisuudet ovat keskeisessä roolissa maahanmuuttajan kotoutumisessa. Yhteiskunnan panostaminen kotoutumisen yksilölliseen tukemiseen kannattaa, koska se edistää maahanmuuttajan sitoutumista ja kiinnittymistä yhteiskuntaan. Kannustava ja myönteinen ilmapiiri tukee osallisuutta ja edistää kotoutumista. Vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa edistää osallisuutta. Henttosen ja Alhasen (2023) tutkimustulokset tukevat tätä johtopäätöstä. On tärkeää, että maahanmuuttajat ovat aktiivisia toimijoita ja heillä olisi erilaisia rooleja yhteiskunnassa, ei vain palvelun vastaanottajan rooli (Henttonen & Alhanen 2023, 29). Yhteiskunnan lisäksi kannustusta odotetaan lähipiiriltä ja yhteisöltä. Eronen ja Alho (2025, 35–36) toteavat, että epävirallisen tuen merkitys on suuri. Lisäksi kolmannen sektorin rooli yhteiskunnallisen osallistumisen ja sosiaalisen kanssakäymisen mahdollistajana nähdään tärkeänä. Sipisen (2024, 8–9) ja Ramadanin (2022b, 2) mukaan osallistumalla yhteiskuntaan yksilö voi vaikuttaa oman elämänsä kulkuun, saa tärkeää tietoa yhteiskunnasta ja kiinnittyy yhteiskuntaan. Lisäksi Ramadan (2022b, 2, 9) toteaa, että osallisuus toteutuu parhaiten ihmisen ja ympäristön vuorovaikutuksessa.

Maahanmuuttajan oma halu ja motivaatio ovat tärkeimmät kotoutumista edistävät tai estävät tekijät. Kotoutumiselle asetettu henkilökohtainen tavoite vahvistaa ja tukee maahanmuuttajan motivaatiota. Tämä tulisi huomioida, kun mietitään maahanmuuttajan kotoutumisprosessia ja sen toimenpiteitä. Jos maahanmuuttajalla olisi mahdollisuus yksilölliseen ja räätälöityyn kotoutumispolkuun, kotoutuminen nopeutuisi ja tehostuisi, ja vastaisi näin paremmin yhteiskunnan asettamia vaatimuksia. Myös Erosen ja Alhon (2025, 34) sekä Henttosen ja Alhasen (2023, 28) tutkimusten mukaan maahanmuuttajat toivovat yksilöllisempiä ja räätälöidympiä kotoutumispalveluita. Nykyinen samanlaiset palvelut kaikille -malli ei tue kotoutumista riittävästi.

Maahanmuuttajan oman aikaisemmin hankitun osaamisen hyödyntäminen vahvistaisi yhteiskuntaan kiinnittymistä. Yhteiskunnan tulisi kehittää toimintamallejaan sellaisiksi, että se pystyisi hyödyntämään maahanmuuttajan osaamista paremmin, ja myös maahanmuuttajalle mahdollistuisi joustava ja nopeampi eteneminen opintoihin ja työelämään. Peltolan (2017, 97–98) mukaan aiemmin hankitulla osaamisella ei ole merkitystä, vaan isompi painoarvo on Suomessa hankitulla koulutuksella ja työkokemuksella. Alho (2023, 9) toteaa, että yksilön kannalta olisi tärkeää työllistyä mahdollisimman hyvin omaa osaamistaan vastaavaan tehtävään.

Digitaalisten palveluiden hyödyntäminen mahdollistaa helpon ja nopean tiedon hankkimisen ja palveluiden käyttämisen niille maahanmuuttajille, joilla on digitaitoja. Sähköisten palveluiden rinnalla tulee olla edelleen lähipalveluita, koska kaikilla ei ole riittäviä digitaitoja. Digitaitojen opettamiseen tulisi panostaa tulevaisuudessa jo maahantulon alkuvaiheessa. Erosen ja Alhon (2025, 40–43) tutkimus tukee tätä johtopäätöstä. Monet maahanmuuttajat eivät pysty osallistumaan yhteiskunnan toimintaan ja hyödyntämään kaikkia palveluita, koska heillä on puutteelliset digitaidot. Digitaitojen vahvistamiseen tulisi kiinnittää huomiota nykyistä enemmän.

7.2 Tulosten tarkastelu

Tutkimuksemme perusteella voidaan todeta, että maahanmuuttajien osallisuutta suomalaiseen yhteiskuntaan edistävät useat tekijät. Maahanmuuttajien kokemuksen mukaan suomalaisen yhteiskunnan selkeys ja järjestelmällisyys tarjoaa turvallisen ja selkeän ympäristön, jossa sopeutuminen on helpompaa. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että Suomessa kaikki toimii aikataulun mukaisesti ja suunnitelmallisesti, mikä vähentää stressiä ja epävarmuutta. Selkeys ja ennakoitavuus luovat maahanmuuttajille tunteen siitä, että he voivat luottaa uuteen yhteiskuntaan ja sen toimivuuteen. Yhteiskunnan tarjoama taloudellinen tuki opiskeluun ja elämään koettiin merkittävänä ja elämää helpottavana asiana. Samanlaiseen tulokseen on päätynyt Peltola (2017, 94–95), jonka tutkimuksessa maahanmuuttajat arvostivat hyvinvointijärjestelmää ja valtion myöntämää taloudellista tukea vähävaraisille perheille. Henttosen ja Alhasen (2023, 17) maahanmuuttodialogien koosteessa maahanmuuttajat kokivat Suomen maana, joka tarjoaa hyvän elämän, ja jossa on turvallista ja rauhallista asua. Myös hyvin toimivan ja sääntöihin perustuvan yhteiskunnan koettiin tukevan elämää uudessa maassa.

Suomalaisten ystävällisyys ja auttamisen halu ovat merkittäviä osallisuutta edistäviä tekijöitä. Suomalaiset ovat valmiita auttamaan maahanmuuttajia monin tavoin, esimerkiksi selittämällä, miten erilaiset järjestelmät toimivat tai tarjoamalla tukea arjen tilanteissa. Tämä luo maahanmuuttajille tunteen, että he eivät ole yksin ja että he voivat luottaa ympärillä oleviin ihmisiin. Epäystävällisyyttä tai kokemuksia rasismista ei noussut esille. Vasta julkistetun tutkimuksen havaintojen mukaan rasismien ja syrjinnän kokemukset varsinkin afrikkalaistaustaisilla maahanmuuttajilla ovat kuitenkin yleisiä (Eronen & Alho 2025, 26). Ystävällisyys ja ihmisten auttamishalu ovat erityisen tärkeitä kotoutumisen alkuvaiheessa, kun kaikki on uutta ja vierasta. Tämä auttaa maahanmuuttajia tuntemaan itsensä tervetulleiksi ja osaksi yhteiskuntaa. Papinkiven (2018, 55, 86–88) havaintojen mukaan ympäröivien yhteisöjen olisi tärkeää luoda edellytyksiä yksilön osallistumiselle ja toiminnalle, jotta hän voi tutustua laajemmin yhteiskuntaan ja uuteen kulttuuriin, ja pääsee vuorovaikutukseen muiden kanssa. Suomalaiset ja hyvin kieltä osaavat vertaiset koettiin kielellisen tuen ja mallin antajina erityisesti arkielien oppimisessa.

Tutkimustulostemme mukaan myös yhteisön tuella ja maahanmuuttajan omalla aktiivisuudella on keskeinen rooli osallisuuden vahvistumisessa. Maahanmuuttajat, jotka osallistuvat aktiivisesti erilaisiin harrastuksiin ja yhteisön toimintaan, sopeutuvat paremmin ja tuntevat itsensä helpommin osaksi yhteiskuntaa. Osallistuminen erilaisiin tapahtumiin tarjoaa mahdollisuuden tutustua ihmisiin ja oppia suomalaista kulttuuria. Tämä edistää myös suomen kielen oppimista, kulttuurin ymmärtämistä ja sosiaalisten suhteiden luomista. Kirjavaisen (2024, 15, 133–134) mukaan ihmiselle on tärkeää tulla kuulluksi, nähdyksi ja ymmärretyksi omana itsenään. Osallisuuden kokemuksen kannalta on tärkeää, että ihminen pystyy toteuttamaan aktiivisesti omaa toimijuuttaan. On merkityksellistä löytää itselle tärkeä yhteisö, jossa voi toimia tasavertaisesti muiden kanssa. Yhteisö voi olla myös virtuaalinen. Myös Ramadanin (2022a, 52, 61) mukaan aktiivisuus yhteisössä ja kolmannen sektorin toiminnassa vahvistaa sosiaalista kompetenssia, joka on edellytys yhteiskunnan toimintaan osallistumiselle. Lisäksi maahanmuuttajan omat haasteelliset kokemukset kotoutumisessa lisäävät aktiivisuutta auttaa muita samassa tilanteessa olevia.

Suomen kielen osaaminen nähtiin vahvimpana osallisuutta edistävänä tekijänä. Maahanmuuttajat kokivat, että mitä paremmin osaa kielen, sen helpompaa elämä uudessa maassa on. Suomen kielen osaaminen on yhteiskuntaan ja perheen ulkopuoliseen elämään osallistumisen tärkein ehto (Eronen & Alho 2025, 30). Sisukkuus ja sinnikkyys suomen kielen puhumisessa, vaikka tekisi virheitäkin, on tärkeää. Erityisesti esille nousi puhekielen ja lähellä omaa elämää olevan kielen osaaminen. Tämä nousi esille myös Papinkiven (2018, 86–87) tutkimuksessa. Oppimisen ja onnistumisen kokemukset kielen opiskelussa ja käyttämisessä koettiin kannustavana ja motivoivana tekijänä. Omien asioiden hoitaminen itsenäisesti suomen kielellä koettiin palkitsevana. Myös Ramadanin (2022a, 61) tutkimuksen mukaan omien kokemusten ja taitojen hyödyntäminen koettiin palkitsevana ja merkityksellisenä.

Englannin kielen taidon merkitys korostui erityisesti maahantulon alkuvaiheessa. Se helpottaa asiointia virastoissa ja tukee suomen kielen opiskelua sekä arjen asioiden hoitamista. Pirkkalaisen (2022, 22–23) mukaan englannin kielen taito mahdollistaa aktiivisen osallisuuden jo maahantulon alkuvaiheesta lähtien. Lisäksi englantia osaava ihminen voi hoitaa asioitaan helpommin ja hyödyntää omaan kielitaitoaan muiden auttamiseksi. Tutkimuksemme mukaan myös erilaiset netissä olevat käännösohjelmat auttavat asioiden hoitamisessa ja kommunikoinnissa. Lisäksi puolisolta ja perheeltä saatu kielellinen tuki, sekä mahdollisuus tulkkaukseen asioinnissa, nähtiin tärkeinä. Eilolan (2023, 113) tutkimuksessa nähtiin älypuhelimien ja Google-kääntäjän käyttäminen hyvänä tukena kielen opiskelussa ja arkisissa kielenkäytön tilanteissa. Tuki oli merkittävä erityisesti niille, joilla on luku- ja kirjoitustaidon haasteita.

Rohkeus ja oma-aloitteisuus ovat tärkeitä ominaisuuksia uuteen yhteiskuntaan tutustumisessa. Aktiivisuus arjessa, kuten osallistuminen harrastuksiin ja työn tekeminen, edistävät sopeutumista ja kielen oppimista. Maahanmuuttajan oma motivaatio ja halu oppia auttavat asettamaan ja saavuttamaan tavoitteita ja sopeutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Tämä tuli esille myös Kirjavaisen (2024, 15–16) tutkimuksessa, jossa todetaan, että ihmisen yksilöllisillä ominaisuuksilla on yhteys osallisuuden kokemukseen. Yhteisöön osalliseksi itsensä kokeva ihminen on motivoitunut osallistumaan ja vaikuttamaan asioihin, jotka hän kokee itselle tärkeäksi. Tällöin ihminen on myös motivoitunut tekemään valintoja, jotka tukevat omaa hyvinvointia. Sipisen (2024, 9) tutkimus tukee tätä näkemystä.

Tutkimuksemme mukaan maahanmuuttajan osallisuutta estäviä tekijöitä on useita. Merkittävimpiä esteitä ovat puutteellinen suomen kielen taito ja maahanmuuttajan motivaation puute. Suomen kielen oppiminen on vaikeaa ja se vaatii aikaa ja sitoutumista. Ilman riittävää kielitaitoa on vaikea osallistua yhteiskunnan toimintaan ja hyödyntää yhteiskunnan tarjoamia mahdollisuuksia. Korkeat kielitaitovaatimukset koulutuksessa ja työelämässä estävät maahanmuuttajia etenemästä opinnoissaan ja urallaan. Aiemmin hankittua osaamista opiskelusta tai työelämästä ei usein ole mahdollista hyödyntää suoraan. Peltolan (2017, 92, 98) tutkimuksessa todetaan, että ulkomailla suoritetuilla opinnoilla ja hankitulla työkokemuksella ei ollut samaa painoarvoa kuin Suomessa hankituilla. Työllistyminen on keskeinen hyvän kotoutumisen mittari. Ndomon (2024, 25–26) mukaan työllisyys on keskeinen kotoutumisresurssi ja se on avain täysipainoiseen sosiaaliseen osallistumiseen yhteiskunnassa.

Tutkimuksemme mukaan maahanmuuttajan omalla motivaatiolla on iso rooli kotoutumisessa. Jos motivaatio puuttuu, se vaikeuttaa suomen kielen oppimista ja sopeutumista uuteen yhteiskuntaan. Eronen & Alho (2025, 30) toteavat, että kielitaidottomana elinpiiri kapenee ja itsenäinen asioiden hoitaminen on haasteellista, jolloin ihmisen riippuvaisuus muista ihmisistä kasvaa. Kielitaidottomuuteen voi helposti liittyä ulkopuolisuuden, eriarvoisuuden ja yksinäisyyden kokemuksia. Jos ihminen jää kotiin, kielitaito ei kehity ja ymmärrys kodin ulkopuolisesta maailmasta on heikko. Vuorovaikutuskulttuuriin liittyvässä tutkimuksessa todettiin myös, että ihminen vetäytyy helposti ja passivoituu, jos ei ymmärrä, mitä ympäröivässä yhteiskunnassa tapahtuu (Nisula 2011, 146, 171). Motivaatiolla ja ihmisen omalla halulla ja asenteella on iso merkitys kotoutumisessa ja uuden kielen oppimisessa (Nikulin 2019, 178–179; Papinkivi 2018, 41, 86).

Taloudellisilla haasteilla on myös osallisuutta estävä vaikutus. Riittämätön toimeentulo voi heikentää osallisuuden kokemusta ja taloudellinen niukkuus aiheuttaa ylimääräistä huolta. (Peltola 2017, 94–95; Ramadan 2022a, 52.) Suomessa elinkustannukset ovat korkeat ja taloudelliset haasteet voivat rajoittaa maahanmuuttajien mahdollisuuksia osallistua erilaisiin harrastuksiin ja yhteiseen toimintaan, mikä voi vaikeuttaa sopeutumista. Tämä voi johtaa siihen, että maahanmuuttajat kokevat itsensä ulkopuolisiksi ja syrjäytyneiksi.

Kulttuurierot nähdään osallisuutta estävänä tekijänä. Maahantulon alkuvaiheessa uusi kulttuuri ja erilaiset tavat voivat aiheuttaa sopeutumisvaikeuksia, erityisesti jos maahanmuuttaja ei ymmärrä tai hyväksy suomalaisia tapoja ja perinteitä. Joskus myös suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajien lähtömaahan voi vaikuttaa sopeutumiseen. Maahanmuuttajien kokemus suomalaisen yhteiskunnan erilaisuudesta ja vieraudesta voi aiheuttaa tunteen ulkopuolisuudesta. Lisäksi suomalaisen yhteiskunnan toimintatavat ja virastojen käytännöt voivat olla hämmentäviä ja vaikeasti ymmärrettäviä. Ramadanin (2022a, 61) tutkimuksen mukaan haasteelliset kokemukset kotoutumisessa aktivoivat maahanmuuttajia auttamaan muita samassa tilanteessa olevia. Haasteet ovat liittyneet erityisesti kielitaidon puutteeseen, yksinäisyyteen ja palveluverkoston monimutkaisuuteen sekä verkostojen vähyyteen. Myös Henttonen & Alhanen (2023, 17) tuovat esille, että monet maahanmuuttajat kokevat Suomen haasteelliseksi ja uusiin tulokkaisiin varovaisesti suhtautuvaksi yhteiskunnaksi, jossa voi kokea myös syrjintää ja rasismia. Tähän kokemukseen vaikuttaa maahanmuuttajan oma tausta ja maahantulon syy.

Erilainen vuorovaikutuskulttuuri voi estää osallisuutta. Suomalainen kulttuuri, jossa korostetaan omaa tilaa ja halua olla rauhassa, voi tuntua vieraalta ja vaikeuttaa vuorovaikutusta. Suomalaiset

eivät usein aloita keskustelua, mikä voi vaikeuttaa sosiaalisten suhteiden luomista ja kielen oppimista. Samanlaiset kokemukset nousivat esille Nisulan vuorovaikutuskulttuuriin liittyvässä väitöskirjassaan (Nisula 2011, 171–172). Suomen kielioppi ja puhekieli ovat vaikeita, ja puutteellinen kielitaito estää moniin arjen toimintoihin osallistumista. Puutteellinen kielitaito estää yhteiskunnan tarjoamien palvelujen käyttämisen ja hyödyntämisen myös maahanmuuttajaaiteja koskevan tutkimuksen mukaan (Eronen & Alho 2025, 40). Lisäksi tulkkauksen haasteet ja kääntäjäohjelmien puutteet voivat vaikeuttaa kommunikointia ja aiheuttaa väärinkäsityksiä.

Suomen kielen opiskelussa on monia haasteita, jotka voivat vaikeuttaa oppimista ja edistymistä. Jos maahanmuuttajalla ei ole selkeää tavoitetta tai halua oppia kieltä, opiskeluun sitoutuminen voi olla heikkoa. Muuttuvat elämäntilanteet ja epävarmuus tulevaisuudesta voivat myös vaikuttaa negatiivisesti opiskeluun ja kotoutumiseen. Jos maahanmuuttaja ei ole kiinnostunut Suomesta tai näkee opiskelun vain keinona saada taloudellista tukea, motivaatio kielen oppimiseen voi olla alhainen. Nikulinin (2019, 178–179) mukaan on tärkeää selvittää, mikä motivoi yksilöä opiskelemaan suomen kieltä ja millaisia asioita hän haluaa oppia. Kun opetus suunnitellaan opiskelijälähtöisesti, motivaatio ja positiiviset kokemukset kielen oppimisesta kasvavat.

Maahanmuuttajissa voi aiheuttaa hämmennystä ja turhautumista, kun opettaja puhuu kielikoulutuksen alussa vain suomea. Lisäksi sekaannusta aiheuttaa kirjakielen ja puhekielen ero, johon maahanmuuttajat törmäävät jatkuvasti. Maahanmuuttajat opiskelevat kirjakieltä kielikoulutuksessa, mutta koulutuksen ulkopuolella käytetään puhekieltä, josta opiskelijoilla ei juurikaan ole kokemusta. Papinkiven (2018, 41–44) tutkimuksen mukaan puhekieli kehittyi erityisesti niillä maahanmuuttajilla, jotka pääsevät vuorovaikutukseen suomalaisten kanssa. Tällöin puhekielestä tulee vahvempi kieli, ja kirjakieli jää erilliseksi ja vaatii enemmän opiskelua. Tutkimuksessamme tuli esille, että opiskeluryhmän jatkuva muuttuminen ja opettajien vaihtuminen voivat myös vaikeuttaa oppimista. Lisäksi, jos opiskelijat eivät saa riittävästi tukea ja vastauksia kysymyksiinsä, se voi aiheuttaa turhautumista ja hidastaa kielen oppimista. Henttosen & Alhasen (2023, 29) maahanmuuttodialogeissa tuli esille, että kannustavalla ja tukevalla ilmapiirillä on tärkeä rooli kielen oppimisessa. Kyseessä on maahanmuuttajien mielestä kuitenkin yksi maailman vaikeimmista kielistä.

Voidaan todeta, että suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutuminen ja hyvän elämänlaadun saavuttaminen ovat monien tekijöiden summa. Keskeisiä osallisuutta edistäviä tekijöitä ovat maahanmuuttajan oma aktiivisuus ja motivaatio, yhteiskunnan ja yhteisön tarjoama tuki sekä suomen kielen taito. Osallisuutta estävät maahanmuuttajan oman motivaation puute, puutteellinen suomen kielen taito, haasteet suomen kielen opiskelussa sekä kulttuurierot. Suomeen muuttaneella voi olla ajatus Suomesta monien mahdollisuuksien maana, mutta nämä mahdollisuudet osoittautuvat rajallisiksi, mikäli ei osaa suomen kieltä (Henttonen & Alhanen 2023, 20). Sekä osallisuutta edistäviä että estäviä tekijöiden ymmärtäminen ja huomioiminen on tärkeää, jotta maahanmuuttajien sopeutumista ja osallisuutta voidaan tukea mahdollisimman hyvin. On tärkeää, että yhteiskunta tarjoaa maahanmuuttajille riittävästi tukea, jotta he voivat integroitua ja osallistua yhteiskunnan toimintaan täysipainoisesti. Ramadan (2022a, 51–52) toteaaakin, että kotoutumisen näkökulmasta on tärkeää tukea yksilön osallisuutta, ja vaikuttaa näin hänen hyvinvointiinsa ja asemaansa yhteiskunnassa.

Haastattelussamme nousi tutkimuskysymysten ulkopuolelta esille suomen kielen opetukseen liittyviä kehittämisideoita. Toiveena oli, että eritasoisille opiskelijoille olisi omat ryhmät, jolloin nopeammin oppivat voisivat edetä nopeammin. Haastateltavat toivoivat myös erilaisia vaihtoehtoja oppimiseen,

esimerkiksi kirjoittaminen, pelit sekä asioiden kertominen ja kuvailu. Lisäksi toivottiin enemmän harjoituksia ja kotiläksyjä sekä palautetta opettajalta tehdyistä tehtävistä.

7.3 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Korkeakouluopinnoissa ja niihin liittyvissä opinnäytteissä tulee noudattaa hyvän tieteellisen käytännön (HTK) periaatteita. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on laatinut HTK-ohjeet yhdessä tutkimusyhteisön kanssa. Vuonna 2023 päivitetystä ohjeesta korostetaan vastuullista tutkimuskulttuuria ja hyviä tutkimuskäytänteitä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 3.) Hyvän tieteellisen käytännön periaatteisiin kuuluvat luotettavuus, rehellisyys, vastuunkanto ja arvostus. Hyvän tieteellisen käytännön periaatteista tulee huolehtia koko tutkimusprosessin ajan. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 12.) Tutkijalla on eettinen ja moraalinen velvoite muun muassa tutkimuksen kohteena olevia henkilöitä ja ammattialaa kohtaan (Arene 2019, 8). Opinnäytetyön kaikissa vaiheissa toimimme hyvän tieteellisen käytännön periaatteita noudattaen.

Tutkimustyössä tulee ottaa huomioon aiempi tutkimustieto aiheesta, ja tutkimusprosessi tulee suunnitella, toteuttaa ja dokumentoida huolellisesti. Tarvittavat suostumukset hankitaan haastateltavilta ennen tutkimusaineiston keräämistä. Sen lisäksi, että noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä, tulee noudattaa myös oman tieteenalan ohjeistuksia. Tutkimustoiminta ei saa vaarantaa tutkittavien, toimeksiantajien ja tutkijoiden turvallisuutta ja terveyttä. Tutkimusprosessin aikana huomioidaan jokaisen osapuolen arvostus. Mahdolliset rahoituslähteet ja muut sidonnaisuudet tulee ilmoittaa eri osapuolille, esimerkiksi jos tutkija on tutkittavaan nähden myös muussa kuin tutkijan, kuten opettajan, roolissa. Tämä on osa tutkimuksen avoimuutta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 8–9; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 13; Vilka 2021a luku 2.) Toteutimme opinnäytetyön suunnitelmallisesti ja vastuullisesti, ja huomioimme mahdolliset riskit. Tutkimusaineiston keräämisessä ja käsittelyssä noudatimme tutkimuseettisiä periaatteita. Kerättyä aineistoa säilytimme tietoturvallisesti, ja hävitimme aineiston välittömästi opinnäytetyön valmistumisen jälkeen tietosuojakäytänteitä noudattaen. Lisäksi teimme aineistonhallintasuunnitelman opinnäytetyön alkuvaiheessa.

Tutkimukseen osallistujia tulee tiedottaa tutkimuksesta etukäteen suullisesti ja kirjallisesti selkeällä kielellä. Haastateltaville kerrotaan tutkimuksen tarkoitus, kesto ja menettelytavat sekä mihin tutkimuksessa tuotettua tietoa käytetään. Haastateltaville kerrotaan tutkimuksen vastuuhenkilöt ja jokaisen rooli tutkimuksessa, sekä millä perusteella haastateltavat valitaan tutkimukseen. Jokaiselle haastateltavalle kerrotaan, että osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista, ja tutkimusprosessiin osallistumisen voi keskeyttää tai perua milloin tahansa. Tutkimuksesta on mahdollisuus kysyä lisätietoa kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Koska tutkimuksen kohderyhmän voidaan ajatella olevan haavoittuvassa asemassa, tulee noudattaa erityistä huolellisuutta koko tutkimusprosessissa, ja varmistaa yhteinen ymmärrys asioista. (Guillemin & Gillam 2004, 272; Kylmä & Juvakka 2007, 148–150; Vuori 2021.) Kerroimme tutkimukseen osallistujille etukäteen tutkimuksen tarkoituksen ja perustelut aiheen valinnalle. Osallistuminen oli osallistujille merkityksellistä, koska se mahdollisti heidän omien kokemusten ja näkemysten esiin tuomisen heidän itsensä kertomana. Saatua tietoa pystytään hyödyntämään alueellisesti maahanmuuttajille suunnattujen palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä. Maahanmuuttajien näkemykset Suomeen kotoutumisesta auttavat ymmärtämään asioita, joihin tulee kiinnittää huomiota maahantulon alkuvaiheessa. Aihe on ajankohtainen ja suhteellisen vähän tutkittu Suomessa ja Kainuussa. Vuori (2021) toteaaakin, että tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää pyrkiä tuottamaan uutta ja merkityksellistä tietoa.

Opinnäytetyössä haastateltavat osallistuivat tutkimukseen vapaaehtoisesti ja anonymisti. Löysimme osallistujat omien yhteistyöverkostojemme kautta. Kaikki haastateltavat olivat täysi-ikäisiä. Haastateltavia ei voi tunnistaa suoraan taikka välillisesti opinnäytetyössä esitettäviä tietoja yhdistelemällä. Tiedotimme haastateltavia tutkimuksesta ja tutkimuskäytänteistä etukäteen selkeällä kielellä sekä suullisesti että kirjallisesti, ja varmistimme, että osallistuja on ymmärtänyt asian. Käytimme tiedottamisessa ja haastattelussa selkeää kieltä. Pyysimme haastateltavilta kirjallisen suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta. Haastattelun toteutimme neutraalissa ja helposti saavutettavassa tilassa, jossa ei ollut haastatteluhetkellä ulkopuolisia ihmisiä. Opinnäytetyölle ei haettu rahoitusta.

Laadullista tutkimusta tehtäessä on tärkeää tarkastella eettisiä kysymyksiä kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Yhtä oikeaa ratkaisua haasteellisiin eettisiin kysymyksiin ei ole olemassa, vaan tutkijan pitää miettiä ratkaisuja tilannekohtaisesti. Eettisyys ilmenee ihmiseen kohdistuvassa tutkimuksessa hyvin konkreettisenä, esimerkiksi kohdattaessa tutkimukseen osallistujat. (Vakimo 2010, 107; Vuori 2021.) Opinnäytetyön alkuvaiheessa kävimme keskustelua, miten itse suhtaudumme tutkittavaan aiheeseen ja mitä ajattelemme yleisesti maahanmuutosta, sekä miten kohtaamme maahanmuuttajat. Pohdimme omaa identiteettiämme tutkijoina ja ammatti-identiteetin mahdollista vaikutusta tutkittavaan asiaan tutkimusaineistoon perehtyessämme. Tällä pyrimme varmistamaan, että ymmärrämme haastateltavien kertoman sellaisena kuin he ovat sen tarkoittaneet, emmekä tee tulkintoja aineistosta omien ajattelumalliemme kautta.

Tutkimuksessa käyttämiemme lomakkeiden ja haastattelukysymysten laadintaan käytimme paljon aikaa. Perehdyimme B1.1 -kielitaitotasoon ja huomioimme tason vaatimukset kysymyksiä ja lomakkeita laatiessamme. Teimme lomakkeista ja kysymyksistä selkeät ja ymmärrettävät. Tutkimuksen luotettavuutta vahvistimme vielä haastattelukysymysten, suostumus- ja tiedotelomakkeiden esittämisellä. Esitetasimme kysymykset ja lomakkeet kolmella maahanmuuttajataustaisella henkilöllä, jotka eivät osallistuneet tutkimukseen. Testaajat ovat asuneet Suomessa useita vuosia, ja heillä oli vastaava kielitaito kuin tutkimuksen kohderyhmällä. Esitestauksesta saadun palautteen pohjalta teimme teksteihin pieniä muutoksia ymmärrettävyyden lisäämiseksi.

Tutkijan on tärkeää perehtyä tutkittavaan aiheeseen etukäteen, jotta voi tiedostaa oman toimintansa vaikutukset tutkimuksen tekemisessä, eikä näin aiheuta haittaa tutkittaville. On tärkeää edistää tutkittavien luottamusta tutkijaan ja tutkimukseen. Ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta kunnioittava toiminta vahvistaa luottamusta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7–8.) Tiedostimme oman toimintamme vaikutuksen tutkimusprosessiin. Kohtasimme tutkittavat arvostavasti ja ennakkoluulottomasti. Haastateltavien joukon ollessa pieni kiinnitimme haastateltavien anonymiteettiin erityistä huomiota. Kaikkien kertomaa käsitelimme haastatteluaineiston litteroinnissa ja analysoinnissa samantarvoisesti. Tässä tutkimuksessa ei ollut merkityksellistä se, kuka asioita sanoo, vaan puhujien tuottama sisältö on ollut olennaista. Tämän takia tulosten raportoinnin suorissa lainauksissa ei nimetty tai numeroitu osallistujia eikä osallistujien puheenvuoroja. Lisäksi poistimme aineistosta tutkimuskysymysten kannalta epäolennaiset yksityiskohdat. Opinnäytetyön tulosten raportoinnissa käytetyistä suorista lainauksista ei voi tunnistaa kertojaa, ja poistimme mahdolliset tunnistettavat elementit kertojan sanoman muuttumatta.

Tutkimusaineisto on ollut mielestämme kattava, josta saimme luotettavia tuloksia. Määrällisesti litteroitua tekstiä ei ollut paljon, mutta sisällöllisesti se oli monipuolista ja rikasta. Tutkimusaihe oli kaikille haastateltaville tuttu ja omakohtainen, ja siitä oli helppo puhua. Kaikki haastateltavat eivät pystyneet

laajaan ja monipuoliseen kerrontaan, mutta he pystyivät kuitenkin tuomaan omia näkemyksiään hyvin esille. Tutkimuksemme luotettavuutta lisäsi se, että palasimme koko analyysiprosessin ajan alkuperäiseen litteroituun tekstiin ja varmistimme, että analyysiketjut ovat alkuperäisilmaisun kanssa yhtenevät. Lisäksi kuljetimme prosessissa mukana tutkimuskysymyksiä, joihin analyysiketjua peilattiin. Analyysiin liittyvää tarkastelua teimme monipuolisesti muun muassa laskemalla luokiteltujen ilmaisujen määriä ja varmistamalla, että kaikki tutkimuskysymyksiin vastaavat ilmaisut tulivat esille. Peilalsimme tutkimustuloksia tutkimustietoon ja kävimme vuoropuhelua saatujen tulosten ja teorian välillä.

Tutkimushaastatteluun osallistuneet toivat esille, että haastatteluun osallistuminen oli mukava kokemus. Haastateltavista oli tärkeää saada puhua omista kotoutumiseen liittyvistä kokemuksista suomeksi, ja he olivat tyytyväisiä, että onnistuivat siinä. Omien havaintojemme mukaan ilmapiiri haastattelun aikana oli rento ja avoin. Kaikki osallistuivat keskusteluun luontevasti ja joustavasti, huumoria ja naurua oli koko haastattelun ajan. Saimme vaikutelman, että kaikki saivat osallistua haluamansa verran ja saivat sanoa oman näkemyksensä. Haastateltavat myötälivä toistensa esittämiä ajatuksia ”joo” ja ”kyllä” lausahduksilla, ja myös näin ilmaisivat oman mielipiteensä.

Kuten ryhmässä aina, osa haastatteluun osallistujista oli aktiivisempia, osa passiivisempia. Haastattelutilanteessa huomioimme kaikki osallistujat ja huolehdimme, että jokaisella oli mahdollisuus sanoa oma mielipiteensä ja osallistua keskusteluun. Haastattelussa pyrimme säilyttämään keskustelunomaisuuden, jotta osallistujille ei syntynyt tunnetta vastaamisen pakosta. Valmistauduimme haastatteluun huolellisesti ja kiinnitimme haastattelutilanteessa erityistä huomiota omaan käytökseemme ja vuorovaikutukseen, jotta tilanne olisi mahdollisimman myönteinen kokemus osallistujille. Toimimme keskustelun ohjaajina nostaen aiheita keskusteluun, ja esitimme tarpeen mukaan tarkentavia kysymyksiä ja avasimme tarvittaessa haasteellisimpia sanoja ja käsitteitä. Kriittisesti tarkasteltuna voidaan pohtia sitä, onko jokainen saanut ja uskaltanut sanoa oman mielipiteensä kaikkiin asioihin. Haastattelussa etenimme haastateltavien ja asiasisällön ehdoilla, tunnelma oli kiireetön ja vastaamiselle annettiin aikaa. Emme määritelleet tarkkaa aikaa haastattelun kestolle etukäteen. Haastattelu päätettiin luontevasti, kun samat asiat alkoivat toistua keskustelussa.

Tutkimusaineistoon perehtyessämme pyrimme tietoisesti minimoimaan aiemman tutkimustiedon vaikutuksen, jotta saimme toteutettua tutkimuksen mahdollisimman aineistolähtöisesti. Käytimme paljon aikaa opinnäytetyön analyysivaiheeseen, koska tiedostimme, että se on tutkimuksen kannalta tärkein vaihe. Luokittelu- ja pelkistysvaihe on analyysin kriittisin vaihe, jonka huolellinen läpikäynti parantaa tutkimuksen luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 165). Tutkimuksemme analyysiprosessin luotettavuutta varmistaaksemme teimme aktiivista yhteistyötä. Teimme analyysia aluksi molemmat yksin, jonka jälkeen keskustelimme huomioistamme. Selitimme omia näkemyksiämme ja tulkintojamme, jotta pääsimme yhteiseen ymmärrykseen. Yhteisen keskustelun jälkeen muokkasimme analyysiketjuja. Tämä mahdollisti prosessin etenemisen ja analyysin kehittymisen.

Tutkimuksen osallistujien tarkalla kuvaamisella, kerätyn aineiston totuudenmukaisella arvioinnilla, tutkijan pysymisellä alkuperäisessä aineistossa ja arvioimalla voidaanko tulokset siirtää toiseen asia-yhteyteen, lisätään tutkimuksen uskottavuutta, vastaavuutta ja siirrettävyyttä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 162). Haastateltavat valitsimme tutkimukseen tutkimusaiheen perusteella, koska heillä oli omakohtainen kokemus maahanmuutosta ja kyky kertoa kotoutumisen kokemuksista. Tutkimukseen soveltuvien henkilöiden kriteerit olemme kuvanneet aineistonkeruuosiossa. Näiden tietojen perusteella lukija voi muodostaa kuvan tutkimusjoukosta.

Tutkimuksen luotettavuutta vahvistimme kuvaamalla tutkittavan ilmiön, tutkimuksen lähtökohdat, oman suhtautumisemme tutkittavaan aiheeseen ja tutkimusprosessin eri vaiheet mahdollisimman selkeästi, läpinäkyvästi ja yksityiskohtaisesti. Näin lukija voi muodostaa oman käsityksensä tutkimusprosessista ja arvioida tutkimuksen tuloksia sekä luotettavuutta.

Kaikissa opinnäytetyön vaiheissa pyrimme rehellisyyteen, huolellisuuteen ja tarkkuuteen. Tutkimus on tarvittaessa toistettavissa samanlaisena, koska prosessi on kuvattu tarkasti. Opinnäytetyössä käytetyt lähteet on merkitty tekstiin ja lähdeluetteloon hyvän tutkimuskäytännön mukaisesti.

Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys ohjasivat toimintaamme koko opinnäytetyöprosessin ajan. Mielestämme onnistuimme tutkimusaineiston keräämisessä ja analysoinnissa hyvin. Luotettavuuden toteutumisen näkökulmasta voidaan kuitenkin pohtia, saivatko kaikki tutkimukseen osallistuneet aidosti tuotua esiin oman mielipiteensä. Koemme, että opinnäytetyön luotettavuutta ja eettisyyttä on lisännyt yhdessä tekeminen. Olemme käyneet monipuolista keskustelua ja perustelleet omia näkökulmiamme opinnäytetyön kaikissa vaiheissa.

7.4 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimustarpeet

Opinnäytetyö tuottaa työn tilaajalle arvokasta tietoa maahanmuuttajien näkemyksistä kotoutumisesta heidän itsensä kertomana. Tätä tietoa tilaaja voi hyödyntää oman toimintansa ja omien palveluidensa kehittämisessä ja suunnittelussa. Tutkimukseen osallistuneet toivat lisäksi esille useita kehittämisehdotuksia maahanmuuttajille suunnatun koulutuksen kehittämiseksi.

Opinnäytetyön tulokset ovat hyödynnettävissä myös yleisemmin maahanmuuttajille suunnatun toiminnan ja palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä. Lisäksi on tärkeää ymmärtää, millaisiin asioihin tulee kiinnittää huomiota maahantulon alkuvaiheessa, jotta maahantulijan kotoutuminen ja kiinnittyminen edistyy toivotulla tavalla.

Opinnäytetyön aihe on ollut mielenkiintoinen ja tutkimusta on ollut antoisaa tehdä. Olemme oppineet paljon maahanmuuttajien kotoutumisprosessista, ja se on herättänyt meissä paljon ajatuksia ja keskustelua. Opinnäytetyössä olemme tuoneet esille pienen kohdejoukon näkemyksiä kotoutumisesta Suomessa. Opinnäytetyöprosessin edetessä meille nousi aineistosta esiin monia asioita, joita olisi mielenkiintoista tutkia. Maahanmuutto ja kotoutuminen on hyvin moninainen asia.

Olisi mielenkiintoista selvittää onko maahanmuuttajan lähtömaalla ja maahanmuuton syyllä vaikutusta kotoutumiseen. Lisäksi voisi selvittää onko maahanmuuttajan koulutustaustalla merkitystä. Hyvä tutkimuksen aihe voisi olla myös maahanmuuttajan sukupuolen, iän tai perhetilanteen vaikutus kotoutumiseen. Mielenkiintoista olisi myös tietää onko maahanmuuton kohdepaikkakunnan koolla tai maantieteellisellä sijainnilla vaikutusta kotoutumiseen.

Opinnäytetyön tuloksissa korostui suomen kielen taidon merkitys kotoutumisessa. Olisikin tärkeää selvittää enemmän maahanmuuttajien ajatuksia ja kokemuksia suomen kielen opiskelusta; mikä edistää, mikä estää ja mikä kannustaa oppimaan. Saatua tietoa voisi hyödyntää kokeilevassa kehittämisprojektissa, jossa kielen opetus toteutettaisiin maahanmuuttajilta saatujen kehittämisideoiden perusteella, ja oppimistuloksia verrattaisiin tällä hetkellä käytössä olevien opetusmenetelmien tuloksiin.

Maahanmuutto on tärkeä ja ajankohtainen aihe. Yhteiskunta edellyttää maahanmuuttajalta nopeaa ja tehokasta kotoutumista. Tällä hetkellä palvelut on suunnattu suunnilleen samanlaisina kaikille

maahanmuuttajille. Tutkimalla erilaisten asioiden vaikutusta kotoutumiseen, saadaan arvokasta tietoa, jota voidaan hyödyntää palveluiden kehittämisessä entistä toimivimmiksi ja maahanmuuttajaa yksilöllisemmin huomioiviksi.

7.5 Opinnäytetyön merkitys ammatillisessa kehittämisessä

Opinnäytetyöprosessi on ollut mielenkiintoinen ja opettavainen. Olemme oppineet paljon tutkimuksen tekemisestä, laadullisista menetelmistä ja tieteellisestä kirjoittamisesta. Yhteistyö ja keskinäinen kommunikointi ovat olleet keskeisiä tekijöitä prosessin onnistumisessa. Opintojemme alussa saatu idea yhteisestä koulutusalat ylittävästä yhteistyöstä osoittautui oikeaksi. Monialainen yhteistyö on auttanut meitä tekemään paremman tutkimuksen. Opinnäytetyöprosessi on syventänyt osaamistamme ja laajentanut ymmärrystämme maahanmuuttajien kotoutumisprosessista. Tutkimuksen tekeminen on lisännyt ymmärrystämme yksilön kokemuksista ja niiden vaikutuksista kotoutumiseen sekä kotoutumisen moninaisuudesta.

Opinnäytetyöprosessi on tarjonnut meille mahdollisuuden ammatillisen osaamisen kehittämiseen ja oman asiantuntijuuden syventämiseen. Tutkimuksen aikana nousi paljon kysymyksiä, joita reflektoimme ja pohdimme yhdessä, mikä vahvisti ammatillista kasvuamme. Eri näkökulmat ja koulustaustamme rikastuttivat työskentelyä. Näin pystyimme hyödyntämään toistemme näkemyksiä ja osaamista. Tutkimustiedon hakeminen, tutkimusaiheeseen ja laadulliseen tutkimukseen perehtyminen ovat lisänneet osaamistamme ja ymmärrystämme. Tutkimuksen tekeminen opetti meille lähdekriittisyyttä. Opinnäytetyöprosessi on vahvistanut ammatillista identiteettiämme ja valmiuksiamme toimia asiantuntijoina omalla alallamme.

Opinnäytetyömme kautta olemme tuoneet esille merkityksellistä tietoa maahanmuuttajien näkemyksistä, jotka edistävät tai estävät kotoutumista. Toivomme, että opinnäytetyöstämme saatu tieto herättää keskustelua aiheesta ja johtaa kotoutumista edistäviin toimiin.

LÄHTEET

ChatGPT 2024. OpenAI. GPT-3.5. Käytetty englannin kielestä kääntämiseen ja haastattelukysymysten ideoinnissa, syksy 2024. <https://chat.openai.com>

Copilot 2025. Käytetty englannin kielestä kääntämiseen, kevät 2025. <https://copilot.microsoft.com>

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Alho, R. 2023. Maahanmuuttajien kokemuksia työskentelystä ja asumisesta Suomessa. Tulevaisuuden Suomen tekijät. Tutkimushanke. E2-tutkimus. <https://www.e2.fi/media/julkaisut-ja-alustukset/tst/tulevaisuuden-suomen-tekijat-julkaisu.pdf>. Viitattu 7.3.2025.

Boswell, C. 2005. Migration in Europe. Global Commission on International Migration (GCIM). <https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbdl2616/files/2018-07/RS4.pdf>. Viitattu 17.11.2024.

Edukai Oy 2024. edukai.fi. Viitattu 10.5.2024.

Eilola, L. 2023. Aikuisten luku- ja kirjoitustaitoon tukea tarvitsevien suomenopiskelijoiden vuorovaikutuskompetenssi ja sen kehittyminen luokkahuoneen ja arjen vuorovaikutustilanteissa. Akateeminen väitöskirja. Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta. Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/146267/978-952-03-2808-5.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Viitattu 23.2.2025.

Elo, S., Kajula, O., Tohmola, A. & Kääriäinen, M. 2022. Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. *Hoitotiede* 2022, 34 (4), 215–225. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202301203939> Viitattu 25.8.2024.

Eronen, E. & Alho, R. 2025. Suomen somaliäitien kokemukset arjesta ja työmarkkinoille kiinnittymisestä. E2-tutkimus. Ami-säätiö. <https://www.e2.fi/media/julkaisut-ja-alustukset/suomen-somaliaitien-kokemukset-arjesta-c2-a0ja-tyomarkkinoille-kiinnittymisesta.pdf>. Viitattu 19.2.2025.

Fox, S. D., Griffin, R. H. & Pachankis, J. E. 2020. Minority stress, social, integration, and the mental health needs of LGBTQ asylum seekers in North America. *Social Science & Medicine*. 246 (2020) 112727. 1-10. https://www.randigriffin.com/assets/pdfs/Fox_etal_2020.pdf. Viitattu 16.11.2024.

Guillemin, M. & Gillam, L. 2004. Ethics, Reflexivity, and "Ethically Important Moments" in Research. *Qualitative Inquiry* 10; 261 – 280 <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=0132af923244c4b6af040c9a30136af138aa035b>. Viitattu 7.3.2025.

Harder, N., Figueroa, L., Gillum, R. M., Hangartner, D., Laitin, D. D. & Hainmueller, J. 2018. Multidimensional measure of immigrant integration. PNAS November 6, 2018. 115 (45). 1-6. <https://www.pnas.org/doi/full/10.1073/pnas.1808793115>. Viitattu 16.11.2024.

Henttonen, E. & Alhanen, K. 2023. Immigration dialogues. Diverse discussions on the daily life and politics of immigration. Migration Publications of the Interior 2023:12. Ministry of Interior. Finland. https://julkaisut.valtion-euvosto.fi/bitstream/handle/10024/164777/SM_2023_12.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 17.2.2025.

Hiitola, J., Anis, M. & Turtiainen, K. 2018. Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi. Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä. Tampere: Vastapaino.

Huotari, A. 2024. Toimitusjohtaja Edukai Oy. Haastattelu 14.2.2024.

International Labour Organization 2024. Thematic Note: Ensuring fair recruitment for migrant care workers. ILO Fair Recruitment Initiative. https://www.ilo.org/sites/default/files/2024-07/FR%20Thematic%20Brief_Care%20Work_Final%20%281%29.pdf. Viitattu 18.1.2025.

Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 33/2017. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 28.2.2024.

Karayilan, S., Wallin, A., Harju-Autti, R. & Eskola, J. 2017. Kielitaito – avain moneen lukkoon. Teoksessa Jari Eskola, Tiina Mäenpää & Anna Wallin (toim.) Eläytymismenetelmä 2017. Perusteema ja 11 muunnelmaa. verkkokirja. Tampereen yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0597-0>. Viitattu 1.5.2024.

Kainuun kunnat 2022. Kainuun kuntien yhteinen kotouttamisohjelma 2023–2024. Julkaistu 2022. <https://www.kajaani.fi/tiedostot/kainuun-kotouttamisohjelma-2023-2024/>. Viitattu 6.4.2024.

Kainuun Liitto 2024. Verkkajulkaisu. Kainuun liiton ylläpitämä verkkopalvelu Kainuusta. Päivitetty 27.3.2024. <https://kainuunliitto.fi/tietopalvelut/tilastot/vaesto-ja-muuttoliike/>. Viitattu 6.4.2024.

Kestilä, L. & Karvonen, S. 2022. Katsaus Suomen väestöön ja väestön hyvinvointiin tilastojen valossa. Teoksessa Suomalaisten hyvinvointi 2022. Karvonen, Sakari, Kestilä, Laura & Saikkonen, Paula (toim.). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: PunaMusta Oy. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145692/Suomalaisten%20hyvinvointi%202022%20verkko.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Viitattu 28.4.2024.

Kirjavainen, P. 2024. Haavoittuvassa asemassa olevan osallisuuden kokemuksen muodostuminen. Kohtaamisissa julkisessa palvelujärjestelmässä. Väitöskirja. Vaasan yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-395-166-2>. Viitattu 22.2.2025.

Kotoutumisen osaamiskeskus 2024. Kotoutuminen. Verkkojulkaisu. Kotoutuminen.fi Työ- ja elinkeinoministeriön verkkopalvelu kotoutumisesta. <https://kotoutuminen.fi/keskeiset-kasitteet>. Viitattu 17.3.2024.

Kuusio, H-M., Mäkipää, L., Klemettilä, K-L., Nykänen, S., Kytö, S. & Lilja, E. 2023. Kansallinen tutkimus ulkomailla syntyneiden terveydestä, hyvinvoinnista ja palveluista – MoniSuomi 2022 -tutkimus Keskeisiä havaintoja päätöksenteon tueksi. Tutkimuksesta tiiviisti 54/2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147687/URN_ISBN_978-952-408-208-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 13.3.2024.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2014. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Laki kotoutumisen edistämisestä 2023/684. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230681>. Viitattu 17.3.2024.

Leemann, L., Nousiainen, M., Keto-Tokoi, A. & Isola, A-M. 2022. Osallisuuden kokemus aikuisväestössä. Teoksessa Sakari Karvonen, Laura Kestilä & Paula Saikkonen (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: PunaMusta Oy. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145692/Suomalaisten%20hyvinvointi%202022%20verkko.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Viitattu 15.3.2024. 96–98.

Mäntyranta, T. & Kaila, M. 2008. Fokusryhmähaastattelu laadullisen tutkimuksen menetelmänä lääketieteessä. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. 2008; 124 (13): 1507–13. <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2008/13/duo97349?keyword=fokusryhm%C3%A4haastattelu>. Viitattu 28.4.2024.

Ndomo, Q. 2024. The working underclass. Highly educated migrants on the fringes of the Finnish labour market. Akateeminen väitöskirja. Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Jyväskylän yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9906-3>. Viitattu 23.2.2025.

Nikulin, M. 2019. Akateemisen maahanmuuttajan suomen kielen taidon tarve työssä ja arjessa. Turun yliopisto. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/157111/470-929-1-SM.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 23.2.2025.

Nisula, L. 2011. Vuorovaikutuskulttuuri ja sen jäsentymisen maahanmuuttajien työllistämismenetyksessä. Akateeminen väitöskirja. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Lapin yliopisto. https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61761/Nisula_Doria_ActaE68.pdf. Viitattu 22.2.2025.

Nykänen, S., Garcia-Velazques, R., Yuksel, H., Kuusio, H-M. & Rask, S. 2022. Työllisyys ja koettu elämänlaatu maahan muuttaneessa väestössä. Teoksessa Sakari Karvonen, Laura Kestilä & Paula Saikkonen (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: PunaMusta Oy. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145692/Suomalaisten%20hyvinvointi%202022%20verkko.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Viitattu 28.4.2024.

Opetushallitus 2024. Kielitaidon tasojen kuvausasteikko. Opetushallitus. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kielitaidon_tasojen_kuvausasteikko.pdf. Viitattu 16.11.2024.

Paananen, J., Lindeman, M., Lindholm, C. & Luodonpää-Manni, M. (toim.) 2023. Kieli, hyvinvointi ja haavoittuvuus. Kohti kielellistä osallisuutta. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Papinkivi, N. 2018. "Heti ku mä oon kotoonta ulos, suomen kieli tulee": S2-oppijoiden suomen kielen omistajuus ja asiantuntijuus sekä käsitykset äidinkielen merkityksestä oppimisprosessissa. Maisterin tutkielma. Kieli- ja viestintätieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_58665. Viitattu 23.2.2025.

Peltola, M. 2017. Kunnollisia perheitä. Maahanmuutto, sukupolvet ja yhteiskunnallinen asema. Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisu 124. <https://edition.fi/nuorisotutkimusseura/catalog/view/290/226/804-1>. Viitattu 23.2.2025.

Penninx, R. 2019. Problems of and solutions for the study of immigrant integration. *Comparative Migration Studies* (2019) 7:13. 1-11 <https://link.springer.com/content/pdf/10.1186/s40878-019-0122-x.pdf>. Viitattu 16.11.2024.

Pirkkalainen, P. 2022. Kansalaisyhteiskuntaan osallistumisesta osallisuuteen? Vuonna 2015 Suomeen saapuneiden turvapaikan hakijoiden näkökulmia. Teoksessa Pekka Kettunen (toim.) Näkökulmia maahanmuuttaneiden poliittiseen osallistumiseen Suomessa. Siirtolaisuusinstituutti. Turku. 2022. PDF, 19–34. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/3e3651e9-901f-4de1-aa71-d1613bc1442b/content>. Viitattu 22.2.2025.

Puusa, A. 2020. Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksessa Anu Puusa & Pauli Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus Oy, 103–117.

Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) 2020a. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Puusa, A. & Juuti, P. 2020b. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Ramadan, F. 2022a. Järjestötyön vaikutus osallisuuden kokemukseen. Teoksessa Pekka Kettunen (toim.) Näkökulmia maahanmuuttaneiden poliittiseen osallistumiseen Suomessa. Siirtolaisuusinstituutti. Turku. 2022. PDF, 51–70. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/3e3651e9-901f-4de1-aa71-d1613bc1442b/content>. Viitattu 20.2.2025.

Ramadan, F. 2022b. Osallisuutta tarvitaan kotoutumiseen. Opas. Helsinki: Kuntoutussäätiö. <https://julkaisut.kuntoutussaatio.fi/wp-content/uploads/Osallisuutta-tarvitaan-kotoutumiseen.pdf>. Viitattu 11.3.2025.

Renvik, T. A. & Säävälä, M. (toim.) 2024. Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2023: Näkökulmana väestösuhteet. Työ- ja elinkeinoministeriö. TEM oppaat ja muut julkaisut 2024:1. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165441/TEM_oppaat_1_2024_Kotoutumisen_kokonaiskatsaus_2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 5.4.2024.

Sahlstein, A. 2023. Suomenkielisten lääkäriopiskelijoiden asenteet ruotsinkielistä potilastyötä kohtaan. Teoksessa Jenny Paananen, Meri Lindeman, Camilla Lindholm & Milla Luodonpää-Manni (toim.) Kieli, hyvinvointi ja haavoittuvuus. Kohti kielellistä osallisuutta. Helsinki: Gaudeamus Oy, 142–161.

Salminen, J., Lehtonen, P., Rikala, S., Kuusisto, A-K., Luoma-Halkola, H., Puumala, E., Sointu, L., Wallin, A. & Häikiö, L. 2021. Osallisuuden kehät: Näkökulmia hyvinvoinnin muotoutumiseen. Tiedejulkaisu Focus Localis ry. 3/2021. <https://journal.fi/focuslocalis/issue/view/7929/1264>. Viitattu 25.8.2024.

Saukkonen, P. 2020. Suomi omaksi kodiksi. Kotouttamispolitiikka ja sen kehittämismahdollisuudet. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Sipinen, J. 2024. Kirjallisuuskatsaus maahanmuuttaneiden ja heidän jälkeläistensä poliittis-yhteiskunnallisesta osallistumisesta Suomessa. Valtioneuvoston kanslia. Helsinki. 2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165495/VNTEAS_2024_5.pdf. Viitattu 18.2.2025.

Sisäministeriö 2024. Lainsäädäntö. Verkkojulkaisu. Intermin.fi Sisäministeriön verkkopalvelu. <https://intermin.fi/maahanmuutto/lainsaadanto>. Viitattu 6.4.2024.

Tammelin – Laine, T. 2023. Hyvinvoinnin asema maahanmuuttajien lukutaitokoulutuksen opetus suunnitelmissa. Teoksessa Jenny Paananen, Meri Lindeman, Camilla Lindholm & Milla Luodonpää-Manni (toim.) Kieli, hyvinvointi ja haavoittuvuus. Kohti kielellistä osallisuutta. Helsinki: Gaudeamus Oy, 99–119.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. https://tenk.fi/sites/default/files/202101/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf. Viitattu 1.3.2024.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf. Viitattu 1.3.2024.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023. Osallisuuden edistäjän opas. Ohjaus 10/2023. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkojulkaisu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-088-0>. Viitattu 25.8.2024.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2024a. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Kotoutuminen ja osallisuus. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus>. Viitattu 28.2.2024.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2024b. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Maahanmuutto ja hyvinvointi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi>. Viitattu 28.2.2024.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2017. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2021a. Valtioneuvoston selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:62. Julkaistu 17.06.2021. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163237/VN_2021_62.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 5.4.2024.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2021b. Kotoutumisen sanasto: 1 laitos. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:54. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163545/TEM_2021_54.pdf?sequence=4&isAllowed=y. Viitattu 6.4.2024.

Työterveyslaitos 2024a. Elintavat ja työhyvinvointi. <https://www.ttl.fi/teemat/tyohyvinvointi-ja-tyokyky/elintavat/elintavat-ja-tyohyvinvointi>. Viitattu 28.4.2024.

Työterveyslaitos 2024b. Kielitietoisuuteen herääminen. Työterveyslaitos. Verkkojulkaisu. <https://www.ttl.fi/oppimateriaalit/monimuotoisuus-ja-inklusiivisuus-asiantuntijaorganisaatiossa/kielitietoisuuteen-heraaminen>. Viitattu 16.11.2024.

Vakimo, S. 2010. Periaatteesta eettiseen toimijuuteen -tutkimusetiikka kulttuuritutkimuksessa. Teoksessa Jyrki, Pöysä, Helmi, Järviluoma & Sinikka, Vakimo (toim.). Vaeltavat metodit. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, 79–113.

Vehko, T., Kaihlanen, A-M., Kainiemi, E., Kyytsönen, M., Nadav, J., Saukkonen, P., Virtanen, L. & Heponiemi, T. 2022. Väestön mahdollisuudet hyödyntää sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisiä palveluja. Teoksessa Sakari, Karvonen, Laura, Kestilä & Paula, Saikkonen (toim.). Suomalaisten hyvinvointi 2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: PunaMusta Oy. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145692/Suomalaisten%20hyvinvointi%202022%20verkko.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Viitattu 28.4.2024.

Vilkka, H. 2021a. Tutki ja kehitä. E-kirja. 5. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. <https://www.ellibrary.com/reader/9789523701731>. Viitattu 3.4.2024.

Vilkkä, H. 2021b. Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Keuruu: PS-kustannus.

Vuorenmaa, M. 2016. Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Terveystieteiden yksikkö. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131461/978-952-03-0019-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 18.3.2024.

Vuori, J. 2021. Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/>. Viitattu 27.2.2025.

Weiste-Paakkanen, A., Jokela, S., Kytö, S., Koponen, P., Castaneda, A., Larja, L. & Nieminen, T. 2017. Ulkomaalaistaustaisen väestön terveys- ja hyvinvointitutkimukset – Ulkomaalaistaustaisen kenttähenkilöstön kokemuksia. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti*. 2017: 54: 226–237. <https://journal.fi/sla/article/view/65566/26473>. Viitattu 28.2.2024.

LIITE 1: TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Hei,

Oletko muuttanut Suomeen?

Olemme Marjo Hynynen ja Nina Korkeala. Me opiskelemme Savonia-ammattikorkeakoulussa ylemmää ammattikorkeakoulututkintoa. Opintoihimme liittyen teemme opinnäytetyön. Toteutamme tutkimuksen haastatteluna. Me etsimme nyt haastatteluun vapaaehtoisia ihmisiä, jotka

- ovat muuttaneet Suomeen
- opiskelleet tai tehneet työtä Suomessa
- opiskelleet jo vähän suomen kieltä
- osaavat puhua vähän suomea.

Haluatko osallistua tutkimukseen ja haastatteluun, joka pidetään tammikuussa 2025? Haastattelu toteutetaan pienessä ryhmässä. Haastattelun kesto on noin yksi tunti. Haastattelussa puhutaan helppoa suomea. Haastattelussa kaikki puhuvat anonyymisti. Tutkimuksessa ei kerätä osallistujien nimiä eikä henkilötietoja. Tutkimukseen osallistumisesta ei ole haittaa osallistujille.

Haastattelun tarkoituksena on saada tietoa Suomeen muuttaneiden ihmisten näkemyksistä kotoutumisesta ja osallisuudesta Suomeen muuttamisen jälkeen. Mikä on edistänyt osallisuutta kotoutumisessa ja mikä on estänyt osallisuutta kotoutumisessa?

On tärkeää kuulla Suomeen muuttaneiden omista kokemuksista ja saada tietoa, jota hyödynnetään kotoutumispalveluiden kehittämisessä.

Haastattelu tallennetaan. Haastattelun tallenne säilytetään turvallisesti, eikä tietoja luovuteta ulkopuolisille. Kun opinnäytetyö on valmis, kaikki tutkimusaineisto hävitetään. Opinnäytetyöhön ja haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Kaikki osallistujat allekirjoittavat suostumuslomakkeen. Tutkimukseen osallistumisen voi keskeyttää milloin tahansa, eikä siitä tule ongelmia.

Opinnäytetyö valmistuu keväällä 2025. Opinnäytetyöstä tai tutkimustuloksista ei voi tunnistaa haastatteluun osallistujia.

Ilmoittaudu mukaan haastatteluun tai kysy tutkimuksesta lisää meiltä.

Marjo Hynynen

p. xxx xxx xxxx

marjo.hynynen(a)edu.savonia.fi

Nina Korkeala

p. xxx xxx xxxx

nina.korkeala(a)edu.savonia.fi

LIITE 2: SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA

SUOSTUMUS OPINNÄYTETYÖHÖN

Minua on pyydetty osallistumaan Maahanmuuttajien näkemyksiä osallisuudesta kotoutumisvaiheessa -opinnäytetyöhön, jonka tarkoituksena on selvittää, millaisia kokemuksia maahanmuuttajilla on osallisuudesta kotoutumisvaiheessa.

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää kotoutumispalveluiden kehittämisessä.

Olen lukenut ja ymmärtänyt saamani kirjallisen tiedotteen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen opinnäytetyöstä ja sen yhteydessä suoritettavasta tietojen keräämisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin opinnäytetyötä koskeviin kysymyksiini.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista. Olen selvillä siitä, että voin keskeyttää osallistumiseni milloin tahansa syytä ilmoittamatta eikä keskeyttämiseni vaikuta kohteluuni. Tiedän, että tietojani käsitellään luottamuksellisesti eikä niitä luovuteta ulkopuolisille.

Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän osallistumiseni, minusta keskeyttämiseen mennessä kerättyjä tietoja voidaan käyttää osana opinnäytetyön aineistoa.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän opinnäytetyöhön ja suostun vapaaehtoisesti tutkimukseen.

Tutkimukseen osallistujan nimi

Päivämäärä

Allekirjoitus

Suostumus vastaanotettu

Päivämäärä

Opinnäytetyön tekijöiden nimet

Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus